

УИЛЯМ ШЕКСПИР

ХЕНРИ IV. ПЪРВА ЧАСТ

Част 4 от „Исторически драми“

Превод от английски: Валери Петров, 1980

chitanka.info

ХЕНРИ IV. ПЪРВА ЧАСТ^[0]

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

КРАЛ ХЕНРИ IV

ПРИНЦ ХЕНРИ УЕЛСКИ, ПРИНЦ ДЖОН ЛАНКАСТЪР —

синове на краля

ГРАФ УЕСТМОРИАНД

СЪР УОЛТЪР БЛЪНТ

ТОМАС ПЪРСИ, ГРАФ УУСТЪР

ХЕНРИ ПЪРСИ, ГРАФ НОРТЪМБЪРЛАНД

ХЕНРИ ПЪРСИ — ХОТСПЪР — негов син

ЕДМЪНД МОРТИМЪР, ГРАФ МАРЧ

РИЧАРД СКРУП, АРХИЕПИСКОП ЙОРКСКИ

АРЧИБОЛД, ГРАФ ДЪГЛАС

ОУЕН ГЛЕНДАУЪР

СЪР РИЧАРД ВЪРНОН

СЪР ДЖОН ФАЛСТАФ

СЪР МАЙКЪЛ — приятел на Йоркския архиепископ

ПОЙНС

ГАДСХИЛ

ПЕТО

БАРДОЛФ

ФРАНСИС — слуга

ЛЕЙДИ ПЪРСИ — жена на Хотспър и сестра на Мортимър

ЛЕЙДИ МОРТИМЪР — дъщеря на Глендауър и жена на Мортимър

МИСТРИС СКОКЛИ — стопанка на кръчма

Шериф, Офицери, двама Коневоди, Коняр, Стопанин на кръчма, Пратеници, Пътници, Слуги

[0] Оригиналното заглавие на пиесата е „*The History of Henry IV — Part One*“ — „Историята за Хенри Четвърти — част първа“. Повечето от действащите в нея лица са исторически: английският крал Хенри IV (Болинбрук от „Ричард II“) е царувал от 1399 до 1413 г. — период, изпълнен с интриги, заговори и бунтове. Първото голямо въстание на феодалите срещу престола имало за основа недоволството на могъщото на север семейство Пърси, което помогнало на Болинбрук да се възкачи на престола (вж. граф Нортъмбърланд и Хари Пърси от „Ричард II“) и сега се чувствало онеправдано от него. Към граф Нортъмбърланд, сина му Хари Пърси (Хотспър) и брат му Томас Уустър се присъединили: Йоркският архиепископ Ричард Скруп, шотландският граф Арчиболд II Дъглас и главният от уелските владетели Оуен Глендауър заедно със своя зет Едмънд Мортимър старши (граф Марч), чичо на претендента за престола Едмънд Мортимър младши, когото Хенри IV държал затворен в „Тауър“. (При Шекспир тези две исторически лица — Мортимър старши и младши — се смесват.) Въстанието било разгромено в кръвопролитната битка при Шрузбъри през 1403 г., в която загинал Хотспър.

Принц Хенри — бъдещият крал Хенри V — наистина водел в юношеските си години разпуснат живот в компания от „фалстафовски“ тип, но след това се отличил в битката при Шрузбъри. Образът на Фалстаф е плод на Шекспировата фантазия, макар че двете имена на този герой: първоначалното му — сър Джон Олдкасл, и окончателното — сър Джон Фалстаф — принадлежали на исторически лица (вж. предговора). Правилната транскрипция на Falstaff е Фолстаф. Мистрис Скокли се нарича в оригинала Quickly (бързо, пъргаво, живо). ↑

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Лондон. В кралския дворец.

Влизат Кралят, Принц Джон, Уестморланд, Блънт и други.

КРАЛЯТ

Макар с потресен дух и грижен лик,
ний даваме на погнатия мир
възможност, взел си дъх, да заговори
с пресекващ глас за подвизи, които
ни чакат край далечни брегове.
От днес таз жадна пръст не ще мърси
устата си с кръвта на своите рожби;
къртицата война не ще разравя
с окопи грозни нейните полета;
копита подковани няма вече
цветята й да тъпчат; и очите,
които като ярки метеори,
макар с еднакво потекло и корен,
се сблъскваха и счепкваха до вчера
във кървави вражди, обединени
от обща цел, ще тръгнат в строен ред
и няма срещу себе си да виждат
приятели, съмишленици, братя.
Войната няма вече, като нож
във ножница несигурна, да мушка
в бедрото господаря си. И тъй,
приятели, към гроба на Христа
ний, негов воин, свързан от обета,
под чистия му кръст да се сражава,
ще поведем войска от англичани
с десници, още в майчиното лоно
определени свише да изгонят
неверника от светите места,

по чийто прах са стъпвали нозете,
проводени от гвоздеи преди
четиринайсет века, за да бъде
изкупен първородният ни грях...
Но вече от години всичко туй
известно е и не за да ви кажем,
че ще вървим, събрали сме ви тук.
Да чуем, братовчеде Уестморланд,
с какви решения съветът снощи
е ускорил туй дело, драго нам!

УЕСТМОРЛАНД

Със тях се занимахме, господарю,
и вече бяхме уточнили даже
подробности по разходи и служби,
когато изведнъж от Уелс^[1] пристигна
вестител с лоши вести, от които
най-лошата бе таз, че Мортимър,
повел войската си от херфордширци^[2],
за да смири разбойния Глендауър,
е сам попаднал в грубите ръце
на дивия валиец; над хиляда
от неговите хора са изклани
и върху техните тела били са
извършени от уелските жени
жестоки издевателства, които
човек без срам не може да опише!

КРАЛЯТ

И тази вест изместила е значи
въпроса за свещения ни поход?

УЕСТМОРЛАНД

Тя заедно със други, господарю,
защото нови мрачни новини
дойдоха ни от север; стана ясно,
че Хари Пърси, Огнената шпора,

и гордият шотландец Арчиболд^[3]
са сблъскали войските си при Холмдон^[4]
навръх Кръстовден в битка, явно тежка
за двамата, защото новината
била е изкрещяна с две-три думи
сред трясък на оръдия и който
донесе я до нас, бе яхнал коня
в разгара на сражението, още
преди да види неговия изход.

КРАЛЯТ

А този тук е нашият приятел
сър Уолтър Блънт; спешил се току-що
и в пръски кал от всичките земи
по пътя му от Холмдон чак до Лондон,
той носи пък приятни новини:
граф Дъглас е разбит. Сър Уолтър лично
видял е десет хиляди шотландци
и двадесет и двама знатни войни
натрупани един връз друг да квасят
със кървища Холмдонското поле.
В плен Огнената шпора взел е Мордейк,
граф Файфски, старши син на Арчиболд,
и с него Етол, Мъри, Ангъс, Ментийт —
все графове от стар шотландски корен.
Това е според нас отлична плячка.
Не е ли тъй? Кажете, братовчеде!

УЕСТМОРЛАНД

Със нея даже принц се би гордял!

КРАЛЯТ

Виж, с туй ме натъжи и ме въведе
в греха на завистта! Нортъмбърланд
родител е на син, чието име
е всеки ден в устата на Честта,
син — първи ствол в леса на младежта ни,

любимец на Фортуна^[5], пък аз трябва,
докато слушам как отвред го хвалят,
уви, да гледам как разгул и буйства
печатат срамен знак върху челото
на моя Хари. О, да би могло
да се окаже, че среднощна фея
чадата ни е в люлка разменила
и моя син направила е Пърси,
а неговия син — Плантадженет^[6]!
Тогаз бих взел аз неговия Хари,
а той пък — моя... Точка по това!
Не мислите ли, драги братовчеде,
че този Пърси младши твърде горд е?
Пленените при Холмдон той задържа
за себе си, а мене известява,
че щял съм да получа само Мордейк!

УЕСТМОРЛАНД

Подучил го е чичо му. Той, Уустър,
подобно на планета, зла за вас^[7],
го кара да се перчи и да вдига
против короната петелски гребен.

КРАЛЯТ

Изпратих да го викнат незабавно,
но трябва временно да се откажем
от своя поход към Ерусалим.
За сряда, братовчеде, назначавам
съвет във Уиндзор^[8]. Сам го съобщете
на всички лордове, но след това
върнете се без бавене при нас,
защото има работи, които
не бих желал да казвам и решавам
във миг на гняв.

УЕСТМОРЛАНД

Отивам, господарю!

[1] *Уелс* — планинска област в Западна Англия. ↑

[2] „... *херфордширци*...“ — жители на Херфордшир, графство в Западна Англия. ↑

[3] *Арчиболд* — става дума за Арчиболд II Дъглас. ↑

[4] *Холмдон* — старо име на град Хъмбълтон в графство Нортъмбърланд, Северна Англия. ↑

[5] *Фортуна* (мит.) — римска богиня на щастието, случая и успеха. ↑

[6] *Плантадженет* — така се наричала английската кралска династия, основана през 1154 г. от Хенри II и завършила през 1399 г. с детронирането на Ричард II. По време на царуването на Плантадженетите английското кралство включвало обширни земи в днешна Франция. Два клона на този род са семействата Ланкастър и Йорк, които после водят помежду си прочутата „война на двете рози“.

↑

[7] „... *планета... зла за вас*...“ — според астрологията планетите имали влияние върху дейността на хората. ↑

[8] *Уиндзор* — град в графство Беркшир, Южна Англия, с прочут замък — лятна резиденция на кралския двор. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Лондон. В дома на принца.

Влизат принц Хенри и Фалстаф.

ФАЛСТАФ

Е, Хал, кажи ми колко е часът, момчето ми!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ти така си затлъстял в мозъка от смукане на стар херес^[9], разкопчаване на гащите след вечеря и търкаляне по пейките подир пладне, че не помниш вече как да питаш за това, което наистина те интересува. За кой дявол ти е дотрябвало да знаеш колко е часът? Виж, ако часовете бяха чаши вино, минутите — кокошки, стрелките — своднически езици, кадраните — фирми на публични домове, а самото Божие слънце — едно хубаво и горещо девойче в огнена тафта, тогава бих могъл да разбера защо толкоз държиш да узнаеш колко е часът!

ФАЛСТАФ

Тука си прав, Хал. Честна дума, близо си до истината. Защото ние, приятелите на чуждите кесии, се водим по луната и седемте звезди на Мечката, а не по Феб^[10], този „странстващ рицар на синия свод“. И ще те помоля, гълъбче, когато станеш крал — да пази Бог тогава Твоя Кралска Милост... Величество, искам да кажа, защото ти никаква милост няма да имаш...

ПРИНЦ ХЕНРИ

Как никаква?

ФАЛСТАФ

Никаква, ей Богу! Дори не и толкоз, колкото човек си изпросва от Бога, преди да хапне яйце с масло.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре, продължавай! Нататък!

ФАЛСТАФ

Нататък исках да те помоля, гълъбче, като станеш крал, да направиш тъй, че ние, които сме войници на нощта, да не бъдем наричани пладнешки разбойници. Нека ни титулуват „гонци на ловджийката Диана“^[11], „рицари на мрака“, „пажове на луната“. И да казват, че сме порядъчни хора, тъй като следваме — като моретата — порядъка, установен от нашата благородна и целомъдрена господарка, Луната, под чието покровителство крадем.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре го каза и сравнението ти се държи, защото при нас, поданиците на Луната, богатството също си има приливи и отливи, причинени от нея, като морските. И ето ти доказателството: кесията, придобита без страх в понеделник вечер, е вече пръсната без сметка във вторник сутрин. Спечелили сме я с вик: „Избирай!“ и я загубваме с рев: „Сервирай!“ И днеска сме проснати ниско под стълбата, утре — издигнати високо до бесилката.

ФАЛСТАФ

Ей Богу, говориш чиста правда, момчето ми!... А кажи как намираш кръчмарката ни? Сладко парченце, а?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Като меда от Хибла^[12], дърти еретико. А ти как намираш онези сладки приятели в кожените униформи^[13]?

ФАЛСТАФ

Какво, какво? Пак ли започваш със своите намеци и двусмислици? Какво общо имам аз с кожените униформи, чумата да ги тръшне!

ПРИНЦ ХЕНРИ

А какво общо имам аз със стопанката, френската^[14] да я изрине!

ФАЛСТАФ

Ами толкоз пъти си я викал при себе си да ѝ оправяш сметката.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Е, да не съм те карал някога да ми помагаш?

ФАЛСТАФ

Не, което си е право, тази работа тук си я вършил винаги сам.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Тук и вся къде, когато са ми били пълни кесиите. А когато не са били, използвал съм кредита си.

ФАЛСТАФ

И то така издъно, че ако не беше кралска издънка... Но кажи ми, гълъбче, ще продължават ли бесилките да красят нашата Англия, когато станеш крал, и все така ли ръждивата юзда на тоя смахнат дъртак, Закона, ще пречи на храбростта да си получава заслужената награда? Когато бъдеш крал, не беси крадците, моля те!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Тази работа ще я оставя на тебе.

ФАЛСТАФ

Наистина ли? О, чудесно! Кълна се в небето, ще бъда безпогрешен съдия!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Вече направи първата грешка. Искях да кажа, че ти собственоръчно ще ги бесиш. От тебе ще стане рядък палач.

ФАЛСТАФ

Добре, Хал, и така може. Това ще ми приляга почти толкоз, колкото да служа в двореца ти, можеш да ми повярваш!

ПРИНЦ ХЕНРИ

И да услужваш на тез, които се стремят към повишение, така ли?

ФАЛСТАФ

Да, защото така ще повишавам към възето тези, които не се стремят към него. Дявол взел го, чувствам се меланхоличен като котарак или като мечка с верига на носа.

ПРИНЦ ХЕНРИ

А може би като стар лъв? Или като лютня на влюбен?

ФАЛСТАФ

Да, или като ручилото на линкънширска^[15] гайда!

ПРИНЦ ХЕНРИ

А какво ще кажеш за меланхолията на есенния заек? Или за тъгата на Мурдичкия канал^[16]?

ФАЛСТАФ

Ти, Хал, винаги ще измислиш някое смрадно сравнение за ями или канали и си, мога да ти го кажа, най-сладкият канала от кралски род, най-находчивият, непоносим и симпатичен млад принц, който съм срещал някога. Но, моля ти се, Хал, стига си ме отвличал със светски суети. Да ще Бог да ни каже къде бихме могли да си купим с тебе по някое добро име. Знаеш ли, мили мой, че един стар лорд от съвета ме смъмри завчера на улицата заради тебе? Само че аз не му обърнах внимание. А говореше мъдро, и то пред всички на улицата.

ПРИНЦ ХЕНРИ

И добре си сторил, защото казано е, че мъдростта говори по улиците, а никой не я чува^[17].

ФАЛСТАФ

О, ти с проклетото си умение да извърташ Евангелието можеш да развратиш и светец. Ти ми влияеш много зле, Хал, дано Бог ти прости! Преди да те срещна, момчето ми, нищо лошо не знаех, а сега, ако трябва да кажа истината, не съм много по-добър от някой кривоверец. Трябва да се откажа от лошия път, и ще се откажа! Ей Богу, ако не съм годен да го направя, значи съм негодник! Няма да си погубя душата и за най-добрия кралски син на християнския свят!

ПРИНЦ ХЕНРИ

А къде можем да се сдобием утре с една кесия, Джак?

ФАЛСТАФ

Поврага, където кажеш, момчето ми! С тебе съм! Ако те излъжа, наречи ме мошеник и ме обеси с главата надолу^[18]!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре се поправяш, виждам — от светиите към кесиите!

ФАЛСТАФ

Какво да правя, Хал, като ми е такова призванието! Не е грях да правиш това, за което си призван!...

Влиза Пойнс.

Ха, Пойнс! Сега ще узнаем дали Гадсхил е скроил нещо. О, ако отвъдният живот зависеше само от заслугите ни^[19], нямаше да има пещ в ада, достатъчно гореща за него! Това е най-великият мерзавец между всички, които някога са викали „Стой!“ на честен пътник!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Здравей, Нед!

ПОЙНС

Здравейте, сладки Хал! Какво говори нашият Рицар на Угризението? Все това ли, че е ерес да се пие херес? Я разкажи, Джак, как я уредихте ти и дяволът с душата ти, която му обеща навръх Разпети петък срещу една студена кокоша кълка и чаша мадейра^[20]?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Сър Джон държи на думата си и дяволът ще си получи уговореното. Няма да седне той да дяволува с дявола!

ПОЙНС

Тогава, дъртако, ще идеш в ада, задето си удържал думата си към Нечистия.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Иначе пък би отишъл в ада, затова, че го е излъгал.

ПОЙНС

Момчета, да оставим това! Утре в четири часа сутринта среща при Гадсхил^[21]! Предвиждат се поклонници на път за Кентърбъри^[22] с богати дарове и търговци на път за Лондон с тлъсти кесии. Аз имам маски за всички ви, а всеки има кон за себе си. Гадсхил ще спи тази нощ в Рочестър^[23]. Вече съм поръчал за утре вечеря в Истчийп^[24]. Работата е в кърпа вързана. Ако сте съгласни, ще ви натъпча кесиите догоре, ако не — стойте си у дома и вървете да се обесите!

ФАЛСТАФ

Слушай ме, Едуард, ако аз остана у дома си, ще избеся вас всички, задето не сте ме извикали!

ПОЙНС

Така те искам, тлъсто!

ФАЛСТАФ

Хал, идваш, нали?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Кой? Аз — крадец? Аз — разбойник? За нищо на света!

ФАЛСТАФ

Ти не знаеш какво е нито честност, нито храброст, нито приятелство! В твоите жили не се пени за пени^[25] кралска кръв, щом не смееш да размениш една корона за пет шилинга^[26]!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре, ще направя една лудория в живота си!

ФАЛСТАФ

Ха така! Чудесно!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Не, да става каквото ще, не мърдам от къщи!

ФАЛСТАФ

Тогава, кълна се, когато станеш крал, аз ще бъда първият заговорник срещу трона!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Не искам!

ПОЙНС

Сър Джон, моля ти се, остави ни за малко сами с принца. Аз ще му изсипя толкоз доводи, че той ще се включи като нищо!

ФАЛСТАФ

Добре, да даде Господ на тебе дух да убеждаваш, а на него слух, за да извлича полза, та ти каквото кажеш, да го вълнува, а той да вярва, каквото чува, така че принцът по кръв да вземе, за забава, образ на кръвник; защото малките волности по наше време не могат без голямо покровителство. Сбогом! Ще ме намерите в Истчийп!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Сбогом, късна пролет! Сбогом, циганско лято!

Фалстаф излиза.

ПОЙНС

Послушайте ме, мой мили, мой драгоценни принце, елате утре с нас! Намислил съм една шега, която не мога да изпълня сам. Фалстаф, Бардолф, Пето и Гадсхил ще оберат пътниците, за които сме заложили клопката; ние няма да сме с тях; а щом те грабнат плячката, ние ще скочим отгоре им и отрежете това от раменете ми, ако тя не стане наша!

ПРИНЦ ХЕНРИ

А как ще се отделим от тях на тръгване?

ПОЙНС

Много просто: ще им кажем, че ще тръгнем преди или след тях и ще им определим място за среща. Ще закъснеем за нея и тогава те, четиримата, ще се решат да действат без нас, а щом свършат работата, ние веднага — хоп, отгоре им!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ще ни познаят по конете, дрехите и такъмите.

ПОЙНС

Ами, ще ни познаят! Конете ни няма да видят — аз ще ги вържа в гората. Маските ще си сменим с други, след като се разделим, а съм приготвил наметала от зебло, за да скрием под тях дрехите си.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Това е добро, но дали ще се справим с тях?

ПОЙНС

Ние ли? За двама от тях знам, че са най-чистокръвните пъзльовци измежду всички, които някога са давали гръб на противник, а третият, ако продължи да се бие миг след като е престанал да вижда смисъл в това, аз ще си счупя шпагата завинаги. Върхът на шегата ще бъдат невероятните измислици, които тоя шишкав негодяй ще ни разправи, когато се сберем на вечеря: за това как се е сражавал с най-малко трийсетина, какъв гард е приложил, какви удари е нанесъл, от какви страшни опасности се е измъкнал! И големият смях ще бъде, когато го изобличим в лъжа.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре, ще дойда с тебе. Погрижи се за всичко необходимо и утре вечер ме търси в Истчийп. Там ще вечерям. Сбогом!

ПОЙНС

Сбогом, господарю!

Излиза.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре ви знам и временно участвам
във вашите разюздани забави,
но, правейки го, само подражавам
на слънцето, допускащо мъглите
и облаците, носещи зарази,
да скриват хубостта му от света,
та щом поиска сетне да покаже
на хората сияйния си блясък,
да бъде срещнато с по-жива радост,
когато, дълго липсвало, проблесне,
разсеяло душащите го пари.
Ако годината се състоеше
от празници без работа, те щяха
да бъдат тягостни като труда,
а както са, ги чакаме, защото
човек на рядкото се радва само.
Така, когато някой ден отхвърля
от себе си разгулния живот
и изплатя нечакано дълга си,
светът ще бъде толкоз по-учуден
от моя образ, колкото по-лоша
съдба съм го подвел да ми предрича,
и тъй — като руда сред долна глина —
аз повече очи ще привлека
от тез, които нямат върху що
по-ярко да изпъкнат; и така,
греховното използвайки умело,
ще смая тоя свят със благо дело!

Излиза.

[9] *Херес* — силно испанско вино. ↑

[10] *Феб* (мит.) — друго име на Аполон. Бог на слънцето и изкуствата в древногръцкия пантеон. В случая — синоним на слънцето. ↑

[11] *Диана* (мит.) — римска богиня на лова. В случая — синоним на луната. ↑

[12] *Хибла* — древен град в Сицилия, известен на времето със своя мед. ↑

[13] „... в кожените униформи?“ — в кожа били облечени по Шекспирово време градските стражи. ↑

[14] „... *френската...*“ — става дума за „френската болест“ — т.е. сифилис. ↑

[15] „... *линкънширска гайда!*“ — от графство Линкъншир в Югоизточна Англия; оттам по Шекспирово време били родом много от странстващите гайдари. ↑

[16] „... *Мурдичкия канал...*“ — вонящ отходен изкоп в Лондон по Шекспирово време. ↑

[17] „... *мъдростта говори... не я чува.*“ (библ.) — свободен цитат от Соломоновите притчи (1:20-24) — „Премъдростта говори високо на улицата... но нямаше кой да внимава.“ ↑

[18] „... *и ме обеси с главата надолу*“ — наказание, прилагано навремето към нарушилите клетвата си рицари. ↑

[19] „... *ако отвъдният живот... от заслугите ни...*“ — според пуританите добрите дела не били достатъчни за спасението на душата. ↑

[20] *Мадейра* — силно вино от едноименния португалски остров. ↑

[21] *Гадсхил* — място по пътя между Рочестър и Лондон. Неизвестно защо един от компаньоните на принца носи същото име. ↑

[22] *Кентърбъри* — град в графство Кент, Югоизточна Англия, известен с катедралата си — седалище на архиепископство и обект на поклонничество. ↑

[23] *Рочестър* — град в графство Кент. ↑

[24] *Истчийп* — лондонски квартал с лоша слава. ↑

[25] *Пени* — дребна английска монета на стойност 1/12 от шилинга. ↑

[26] *Шилинг* — английска монета на стойност 1/20 от фунта, 1/5 от короната. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Залата на съвета в Уиндзор.

Влизат Кралят, Нортъмбърланд, Уустър, Хотспър, Блът и Свита.

КРАЛЯТ

Кръвта ми бе умерена и кротка,
вълнуваща се трудно при обида,
и вий, това разбрали, съответно
използвайте мойта търпеливост.
Но знайте, че от днес монархът в мен,
могъщ и страховит, ще надделее
над нрава ми, до днес по-мек от пух,
за да ми върне почитта, която
у гордите се вдъхва само с гордост!

УУСТЪР

Семейството на Пърси, господарю,
не заслужава да изпита бича
на кралската ви власт... на тази власт,
която вие с неговата помощ
направихте тъй силна!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Господарю...

КРАЛЯТ

Махни се, Уустър! В твоите очи
съзирам непокорство и заплаха.
Видът ви, сър, е твърде горд и дързък,
а кралска власт до днес не е търпяла
слугите й да мръщят срещу нея
чела като враждебни бастиони.
Свободен сте. Ще пратим да ви викнат,

когато ни дотрябвате.

Уустър излиза.

Вий нещо
се готвехте да кажете.

НОРТЪМБЪРЛАНД

Кралю,
пленените при Холмдон, над които
е предявил правата си престолът,
не са били отказани тъй рязко —
твърди синът ми, — както туй било е
донесено до кралския ви слух.
Тълкуване погрешно или злоба
са в корена на случая, не син ми.

ХОТСПЪР

Кралю, не съм отказвал да предам
шотландските си пленници на трона,
но помня, че когато подир боя,
все още жарък, изнурен до крайност,
се бях подпрял на меча си, отнейде
се появи изтънчен благородник
във фини дрехи, свеж като жених,
с брадичка модна, подкъсена, сякаш
ливада след коситба. Парфюмиран
като търговец на галантерия,
с два пръста той — бърборейки — държеше
кутийка със есенция уханна,
която ту поднасяше изящно
към своя нос, ту дръпваше от него,
пак с рядка елегантност; и когато
отряд войници покрай нас премина
с телата на убитите си, той
нарече ги „простаци“ за това, че
не бяха взели вятъра предвид,
пренасяйки такава смрад край него.

Със женствени и деликатни думи
това конте обърна се към мене
и между другото от ваше име
поиска моите пленници и аз,
измъчен от запеклите се рани,
вбесен от тоя шарен папагал,
отвърнах му в яда си, как не помня,
дали че ще ги дам, или че няма —
бях просто полудял, като го слушах,
така натруфен и благоухаещ,
да дрънка с речник на придворна дама
за рани, барабани и окопи —
по дявола! — и да ми казва — той! —
че спермацетът бил чудесно средство
против контузии и че било
ужасно жалко, дето от чревата
на кротката земя човек извличал
ужасната селитра, чийто избух
така коварно бил погубил толкоз
левенти във разцвет, и че барута
ако го нямало, то щял да стане
войник и той! На този му брътвеж,
нахален и несвързан, аз, кралю,
отвърнах — както казах, — без да мисля,
и, моля ви, недейте позволява
на доноса да вбие клин, разцепващ
васалската ми преданост от вас!

БЛЪНТ

Като претеглим случката, кралю,
каквото да е казал Хари Пърси
в такова време, на такова място
и пред такава личност, най-добре е
то да умре и да не му вреди,
щом той сега отказва се от него.

КРАЛЯТ

Но той не иска да ни предаде
пленените освен ако откупим
веднага и със средства от хазната
безумния му шурей Мортимър,
виновника за гибелта на тези,
които бе повел против Глендауър,
защото той, граф Марч, ги е предал
на тоз магьосник, на когото зет,
узнаваме, е станал напоследък!
Нима ще празним своите сандъци,
за да си връщаме един предател?
Пари да харчим за един изменник?
Страхливци да откупваме, които
сами са се продали? Нека гине
по голите Уелски планини,
защото мой противник ще е, който
помоли ме да дам едничко пени
за този чер изменник Мортимър!

ХОТСПЪР

Изменник — Мортимър? Превратността
на воинското щастие, тя само
от вас го е откъснала, кралю.
И да докаже, че това е тъй,
би бил достатъчен един език
за всяка зинала безгласно рана,
която той получил е, когато
край скрития в тръстики бряг на Севърн^[27]
цял час почти във яростен двубой
сражавал се е с грозния Глендауър.
Три пъти по съгласие взаимно
отдъхвали са те, три пъти — пили
от мирната река, която, в ужас
от техните кървясали лица,
е бягала сред трепкащи тръстики
и крила своята рошава глава
в подровения бряг, окървавен

от двамата противници. Кралю,
двуличието никога до днеска
не се е багрило с такива рани
и никога не би могъл граф Едмънд
умишлено да се сдобие с тях.
Затуй не го наричайте „изменник“!

КРАЛЯТ

Ти хвалиш го лъжливо, Хари Пърси.
Той никога не се е бил с Глендауър
и, казвам ти, по-скоро би се срещнал
в бой с дявола, отколкото да има
Глендауър за противник! Засрами се!
И да не съм те чул да ми говориш
от днес нататъка за Мортимър!
Прати ми своите пленници веднага
или ще патиш! Граф Нортъмбърланд,
свободен сте да тръгнете със него...
Прати ми своите пленници, повтарям,
или мисли му!

Излиза, следван от Блът и Свитата си.

ХОТСПЪР

Няма да ги пратя,
дори и дяволът за тях да ревне!
Ще го настигна и ще му го кажа!
Сърцето си ще облекча, пък нека
главата ми да вземе за това!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Гневът те заслепява! Твоят чичо
пристига, ей го!

Влиза отново Уустър.

ХОТСПЪР

Да не съм говорил
за Мортимър! Не само ще говоря,
но Божията милост да не видя,
ако не тръгна с него! Тези вени
до сетна капка кръв ще ги опразня,
но ще издигна Едмънд Мортимър
от рова, в който стъпкан е, до трона,
на който царства тоз неблагоприятник,
тоз подъл и порочен Болинбрук^[28]!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Не се учудвай! Кралят, братко мой,
доведе твоя племенник до лудост!

УУСТЪР

Какво се случи, след като излязох?

ХОТСПЪР

Той иска моите пленници и толкоз!
А аз като поисках да откупи
от пленничество брата на жена ми,
загуби цвят от страх и разтреперан,
едва не ме уби с кръвнишки поглед,
щом чу да произнасям „Мортимър“!

УУСТЪР

Е, да, нали покойният крал Ричард^[29]
нарече него свой най-близък сродник!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Да, беше туй в деня, когато тръгна
на поход към Ирландия, отдето
се върна без победа, за да бъде
(прости ни, Господи, греха към него!)
лишен от власт и след това убит.

УУСТЪР

Зарад което все със лоши думи
ни споменават хорските уста.

ХОТСПЪР

Но чакайте! Наистина ли Ричард
посочил е за трона моя шурей?

НОРТЪМБЪРЛАНД

Наистина. Със тез уши го чух!

ХОТСПЪР

Тогаз не ме учудва туй, че кралят
оставя го да гине в планините,
но вий, които увенчахте този
човек със къса памет и за него
днес носите омразното петно
на кървавия заговор, нима
ще се оставите да ви проклинат,
задето сте били въжета, стълби,
палачи негови? Не се гневете,
че ви сравних с оръдия тъй долни —
желая да ви кажа колко низък
е рангът ви при този подъл крал.
Нима ще позволите да говорят
мълвата днес и хрониките утре,
че двама като вас могъщи, знатни
спомогнали са (както вие двама
спомогнахте, уви!) за туй да бъде
изскубнат Ричард, розовият храст,
и посаден на неговото място
тоз грозен трън, тоз репей Болинбрук?
И ще оставите ли вий да казват
за двоен срам, че сте били със присмех
изритани от оня, за когото
окаляли сте свойте имена?
Не, още има време да спасите

честта си унижена пред света
и да си върнете добрите чувства
на хората. Вдигнете се за мъст!
Платете с лихва срамните обиди,
които ви нанесе този крал,
чиято мисъл търси денонощно
как своя дълг към вас да погаси
със кървавата вноска на смъртта ви!
Затуй ви казвам...

УУСТЪР

Племеннико, спри се!
Пред тебе тайна книга ще разтворя
и на гнева ти, възприемащ бързо,
ще прочета от нея скритни думи
за дело по-опасно и ужасно
от туй да се премине лих поток
по копие, поставено напъряко!

ХОТСПЪР

Поставяй го! Ще минем или гинем!
Опасностите нека да се движат
от изтока към запада — честта ми
ще прекоси света от юг към север,
за да не ги изпусне! По ме радва
да срещна лъв, а не да гоня заек!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Представата за бляскавия подвиг
го кара да изгуби всяка мярка!

ХОТСПЪР

По дявола! Бих скочил до луната,
за да сваля честта си, бих се гмурнал
във морски бездни, гдето лот не стига,
та за косите да я извлека
като удавница, ако единствен

спасителя си тя ще увенчае —
не ща съдружества с дележ на слава!

УУСТЪР

Той вижда рой от образи, но само
не туй, което трябва. Драги Хари,
изслушай ме за малко!

ХОТСПЪР

Извинете!

УУСТЪР

Шотландците, които си пленил...

ХОТСПЪР

За себе си ще ги запазя всички!
Един-единствен няма да му дам,
дори да крие ключа му за рая,
кълна се в таз десница!

УУСТЪР

Ти от ярост
не чуваш туй, което ти говоря.
Шотландците, които си пленил,
ти няма да отстъпваш.

ХОТСПЪР

То се знае!
Как не! На него да ги давам, който
отказва да откупи Мортимър
и забранява ми да споменавам
за Мортимър! Но аз ще го издебна,
когато спи, и ще му изкрещя
в ухото: „Мортимър!“ Скорец ще взема,
ще го обуча и ще му го пратя
подарък в клетка, тъй че през минута
да му повтаря: „Мортимър!“, та вечно

да бъде в ярост!...

УУСТЪР

Племеннико, чуй ме!

ХОТСПЪР

От всичко друго аз ще се откажа,
освен от туй да дразня, да вбесявам
тоз Болинбрук. А оня недостоен
за герб от низша степен Уелски принц^[30],
ако не мислех, че баща му всъщност
не го обича и че би се радвал
да му се случи нещо, аз на него
бих сипал смърт във каната му с пиво!

УУСТЪР

Прощавай, братов сине! Ще говорим,
щом станеш по-способен да ме чуеш.

НОРТЪМБЪРЛАНД

Какво те е ухапало, младежо,
че тъй като жена щръклееш, вслушан
единствено във свойте луди думи?

ХОТСПЪР

Ухапало? Усещам се бит с пръчки,
с коприва парен, хвърлен гол в мравуняк,
щом чуя само името на този
хитрец двуличен, Хенри Болинбрук!
По Ричардово време пред — как беше,
забравих, това място, оня замък,
там, в графство Глостър — дявол взел го! — оня
на чичо му, въртоглавия Йорк,
където първи път превих коляно
пред този крал на мазните усмивки,
тоз Болинбрук — дано го чума тръшне! —
когато вий пристигнахте със него

от Рейвънспърг^[31] пред оня замък...

НОРТЪМБЪРЛАНД

Баркли.

ХОТСПЪР

Да, точно Баркли. Там с какви ли думи
тоз лигав хрът не ми въртя опашка!
„Щом крехкото ми щастие укрепне...“,
„Любезни Пърси“, „Родственико мили“ —
на мили завоня родът му кучи,
във ада да гори!... Прости ми, Боже!...
Аз свърших, чичо. Говорете, моля!

УУСТЪР

Не, още ако имаш, продължи си!
Ний можем да почакаме.

ХОТСПЪР

Не, свърших!

УУСТЪР

Тогава да се върнем пак на твоите
шотландски пленници. Освободи ги
без откуп незабавно и използвай
сина на Дъглас да ти набере
войски в Шотландия, което той,
повярвай ми, охотно ще изпълни
по ред съображения, които
ще ти изложи писмено... Вий, братко,
дорде в Шотландия синът ви действа,
подмолно ще спечелите сърцето
на нашия любим и уважаван
архиепископ.

ХОТСПЪР

Йоркския ли?

УУСТЪР

Да.

Той има да разчиства сметки с краля
за своя брат, лорд Скруп, посечен в Бристол.
И туй не е догадка за неща,
които ми се виждат вероятни,
а положителна осведоменост
за план премислен, уточнен, живеещ
в очакване на сгодния момент.

ХОТСПЪР

Подушвам го. Кълна се, ще успеем!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Пак, дивеча невдигнал, викаш „Дръж!“

ХОТСПЪР

Изключено е планът да е лош!
А след това шотландците и Йорк
ще се сберат със Мортимър?

УУСТЪР

Отгатна.

ХОТСПЪР

Замислено без грешка, честна дума!

УУСТЪР

И имаме причини час по-скоро
да поведем войските си, ако
скъпим главите си, защото кралят
към нас ще се усеща вечно в дълг,
а нас ще счита вечно недоволни
и колкото покорни и да бъдем,
ще търси случай как да ни погуби.
Не виждаш ли, че вече ни отхвърля

от погледа на своята благосклонност?

ХОТСПЪР

Да, виждам го! Но ний ще му го върнем.

УУСТЪР

Е, сбогом, братов сине! Не отивай
отвъд онуй, което ще ти пиша!
Щом времето съзрее — скоро, вярвам, —
аз тайно ще избягам при Глендауър
и Мортимър, където ти и Дъглас
ще дойдете с войските си, така че
да сграбчим във десниците си здрави
съдбите си, несигурни сега!

НОРТЪМБЪРЛАНД

Да, вярвам, ще успеем! Сбогом, братко!

ХОТСПЪР

Прощавай, чичо! И дано по-скоро
стенания и гръм надлъж и шир
дадат сигнал за славния турнир!

Излизат.

[27] *Севърн* — река в Югозападна Англия, вливаща се в Атлантическия океан. ↑

[28] *Болинбрук* — става дума за краля. ↑

[29] „... *Ричард...*“ — става дума за Ричард II — главно действащо лице в едноименната пиеса. ↑

[30] „*Уелски принц...*“ — тази титла носел — и още носи — английският престолонаследник. В случая става дума за принц Хенри. ↑

[31] *Рейвънспърг* — за това пристанище в Северна Англия и за замъка Баркли се говори в „*Ричард II*“. ↑

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Двор на странноприемницата в Рочестър.

Влиза — с фенер в ръка — Първи коневод.

ПЪРВИ КОНЕВОД

Ехей! Да ме обесят, ако не е вече четири! Мечката е над новия комин, а конят ми още не е натоварен!... Ей, конярю!

КОНЯРЯТ (зад сцената)

Сега, сега!

ПЪРВИ КОНЕВОД

Слушай, Том, поначукай самара на моя Сивчо и му подложи малко дреб под лъка. Бедният, съвсем се е охлузил между плешките.

Влиза — също с фенер — Втори коневод.

ВТОРИ КОНЕВОД

Грахът и бобът тук са кучешки влажни, а това е най-добрата храна за коня, ако искаш да му напълниш корема с глисти. Този дом се е обърнал надолу с главата, откак се спомина старият Робин.

ПЪРВИ КОНЕВОД

Горкият, светът му стана черен, като поскъпна овесът. Това го умори него!

ВТОРИ КОНЕВОД

Мисля, че тази странноприемница е най-набъканата с бълхи от всички по лондонския път. Целият съм на точки като пъстърва.

ПЪРВИ КОНЕВОД

Като пъстърва ли? Честен кръст, по целия християнски свят не можеш намери друг — дори и крал да е, — когото бълхите да са яли като мене, от първи петли досега!

ВТОРИ КОНЕВОД

Ами като се скъпят за едно нощно гърне! Пикаем в камината, а в пикнята бълхите се въдят като попови лъжички!

ПЪРВИ КОНЕВОД

Хей, конярю! Идвай тука, дано те обесят! Идвай тука!

ВТОРИ КОНЕВОД

Трябва да закарам два чувала джинджифил и един пушен свински бут чак до Черинг Крос^[32].

ПЪРВИ КОНЕВОД

Дявол взел го, пуйките в моя кош берат душа от глад! Хей, конярю! Чума да те тръшне, ти очи нямаш ли? Глух ли си? Негодник да съм, ако да ти пукне човек главата, не е дело праведно като къркането! Идвай тука, да те обесят макар! Няма ли съвест в тебе?

Влиза Гадсхил.

ГАДСХИЛ

Добро утро, приятели, колко е часът?

ПЪРВИ КОНЕВОД

Трябва да има два.

ГАДСХИЛ

Бъди добър, послужи ми с фенера си да видя кобилата в конюшната!

ПЪРВИ КОНЕВОД

Как не! Я го гледай ти! Знам ги тези номера по-добре от тебе!

ГАДСХИЛ

Дай ми ти своя!

ВТОРИ КОНЕВОД

Да съм му дал фенера си! Нещо друго? Ще ти го дам, когато те зърна на възето!

ГАДСХИЛ

А по кое време, друже, смяташ да си в Лондон?

ВТОРИ КОНЕВОД

По такава, че да си легна на свещ... Хайде, Мъгс, да будим господата — те искат да пътуват заедно, защото носят тежка пара.

Излиза заедно с Втори коневод.

ГАДСХИЛ

Хей, прислужнико!

Влиза Прислужникът.

ПРИСЛУЖНИКЪТ

„Тука сме вече! — разбойникът рече.“

ГАДСХИЛ

Можеш да казваш и „прислужникът рече“, защото се отличаваши от разбойника толкоз, колкото този, който праща съобщението, от онзи, който извършва изпълнението.

ПРИСЛУЖНИКЪТ

Наслука, Гадсхил! Нещата са, както ти казах снощи. У нас е отседнал един земевладелец от Кент, който носи със себе си двеста фунта в злато. Това го съобщи на един друг снощи, когато вечеряха. Той е пък нещо като данъчен чиновник и също мъкне сума пари — кой го знае колко. Те вече са станали и се обадиха за бъркани яйца — скоро ще поемат.

ГАДСХИЛ

И ако не срещнат по пътя си монасите на свети Николай^[33], ще ти дам този врат!

ПРИСЛУЖНИКЪТ

Дотрябвал ми е вратът ти! Запази си го за бесилката, защото те знам, че служиш на този светец на разбойниците тъй честно, както само един безчестник може да му служи.

ГАДСХИЛ

Няма опасност от бесилка! Ако аз увисна, ще ѝ натези много, защото с мене ще трябва да намаже въжето и дъртият сър Джон, а ти го знаеш, че не е от мършавите. Хе! Освен това в тази работа са замесени и неколцина, дето не си ги сънувал, които за забава охотно оказват чест на занаята ни; а пък те — ако работата замирише — ще я потулят, за да опазят името си. Аз не дружа с разни дрипави скитници и кокошкари, с разни нехранимайковци, дето за шест пени ти пречукват човека с тояги, с разни мустакати и червеноноси къркачи; моите приятели са все господата знатни и тежки, големци и кметове, които умеят да пазят тайна и предпочитат да удрят, вместо да викат „стой!“; да викат „стой!“, вместо да пият; и да пият, вместо да се молят... но не, тук излъгах, защото те непрекъснато се молят на своята светиня, Обществото, и не толкоз му се молят и го умоляват, колкото го колят и умаляват.

ПРИСЛУЖНИКЪТ

А ще ги измъкне ли светинята, като загазят в тинята?

ГАДСХИЛ

И още как! Ботушите на Правосъдието, когато са добре намазани, не пропускат и те винаги излизат сухи от водата. Ние, драги, грабим при пълна безопасност, без риск, сякаш имаме шапки-невидимки.

ПРИСЛУЖНИКЪТ

Пък аз мисля, че за тази своя невидимост повече сте длъжни на тъмнината, отколкото на шапките си.

ГАДСХИЛ

Дай си ръката! Ще имаш своя дял от прихода, давам ти думата си на честен човек!

ПРИСЛУЖНИКЪТ

Ти дай ми по-добре думата си на безчестен разбойник!

ГАДСХИЛ

Хайде, хайде! Всички носим едно име — *hoto*^[34]. Кажи на коняря да изведе кобилата ми! Сбогом, мръсни мошенико!

Излизат.

[32] *Черинг Крос* — известен още навремето кръстопът в Лондон. ↑

[33] „... *монасите на свети Николай*...“ — свети Николай бил патрон на пътешествениците, но също и на разбойниците по пътищата.

↑

[34] „... *Ното*...“ (лат.) — човек. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Край пътя, близо до Гадсхил.

Влизат Принц Хенри, Пойнс и Пето.

ПОЙНС

Крийте се, крийте се! Откарах коня на Фалстаф и той сега от яд се пука като колосано кадифе!

ПРИНЦ ХЕНРИ

По-бързо всички!

Всички отиват встрани.

Влиза Фалстаф.

ФАЛСТАФ

Пойнс! Пойнс! Дано те обесят! Пойнс!

ПРИНЦ ХЕНРИ *(излиза напред)*

По-тихо ти, затлъстял бърбеко! Какво си се развикал!

ФАЛСТАФ

Хал, къде е Пойнс?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Изкачи се на хълма. Ще ида да го потърся.

Отива отново встрани.

ФАЛСТАФ

Кой ме накара да тръгна на грабеж в компанията на този разбойник! Мерзавецът ми е отвел коня и го е вързал някъде. Ако направя само три крачки пешком, ще се задуша. Все пак не се

съмнявам, че въпреки всичко ще умра като праведник, ако не ме обесят за убийството на този кучи син! От двайсет и две години час не е минал, без да съм се заклел, че ще го зарежа, но сякаш съм омагьосан да дружа с него. Да ме обесят, ако този мошеник не ме е напоил с билки, които ме карат да го обичам. Не може да бъде иначе — дал ми е някакъв треволяк. Пойнс! Хал! Огън да ви гори и двамата! Бардолф! Пето! Да пукна, ако направя вече крачка за грабеж! Ще стана честен човек и ще зарежа тези нехранимайковци — ако това не е дело добро, както да пресуша чаша херес, нека съм най-долният от негодяите, които познава земята! Осем ярда^[35] пеш по неравна почва са за мене равни на седемдесет мили по равно и този жестокосърдечен негодяй знае това много добре! Ей, лоша работа е, когато мошениците не са честни помежду си!...

Чува се изсвирване.

Да, фю-ю-ю! Дано пукнете всички! Дайте си ми коня, разбойници! Върнете ми го и вървете да се обесите!

ПРИНЦ ХЕНРИ (*излиза напред*)

Мълчи, тлъсто туловище! Лягай, залепи ухо о земята и слушай дали не се чуват стъпки на пътници!

ФАЛСТАФ

А имате ли лостове да ме вдигнете после? По дявола, втори път няма да пренеса плътта си на такова разстояние за всичкото злато в хазната на баща ти! Не ме оставяйте да вървя пеш! Това е живо беззаконие от ваша страна!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Искаш да кажеш „безконие“?

ФАЛСТАФ

Моля ти се, мили принце, помогни ми да си намеря коня, добрички ми кралски сине!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Махай се, тлъсто! Да не съм ти коняр!

ФАЛСТАФ

Да се обесиш тогава на своята престолонаследническа жартиера! Ако ме пипнат, ще те издам! И ако не съчинят гадни балади за грабежа край Гадсхил и за всички ви и ако не ги запечат по площадите, да се отровя с чаша херес! Когато една шега отиде така далече — и то пешком, — това вече не е шега!

Влизат Гадсхил и Бардолф.

ГАДСХИЛ

Стой, не мърдай!

ФАЛСТАФ

И да искаш, не мога.

ПОЙНС

О, това е нашият помагач — познавам му гласа.

Излиза напред, следван от Пето.

Какво ново, Бардолф?

БАРДОЛФ

Крийте лицата си! Бързо! Слагай маските! Товар монети слиза по хълма на път към кралската хазна!

ФАЛСТАФ

Лъжеш, глупако! Искаш да кажеш „към кралската кръчма“!

ГАДСХИЛ

Ще ни стигнат, за да бъдем...

ФАЛСТАФ

... избесени всички!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Господа, вие, четиримата, ще ги пресрещнете на тясната пътечка. Нед Пойнс и аз ще чакаме по-долу: ако се изплъзнат на вас, ние ще се нагърбим с тях.

ПЕТО

Колко души са?

ГАДСХИЛ

Десетина.

ФАЛСТАФ

Дявол взел го, да не ни ограбят?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Нима сте страхливец, сър Джон Мас-и-Лой?

ФАЛСТАФ

Е, не съм храбър като дядо ти, сър Джон Кожа-и-Кости^[36], но не съм и страхливец, Хал.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре, ще те изпитаме.

ПОЙНС

Конят ти, Джак, е зад плета. Ще го намериш там, когато ти потрябва... Довиждане и дръжете се!

ФАЛСТАФ

Сега и да ме обесят, не мога да ударя никого!

ПРИНЦ ХЕНРИ (*настрани към Пойнс*)

Къде е маскировката?

ПОЙНС (*настрани към принца*)

Подръка. Да се скрием.

Излиза заедно с Принца.

ФАЛСТАФ

Приятели, сега наслука! Всеки своята работа!

Влизат Пътници.

ПЪТНИК

Елате, драги! Момчето ще смъкне конете ни по стръмното, а ние да се поразгъпчем малко.

ГРАБИТЕЛИТЕ

Стой!

ПЪТНИК

Исусе Христе!

ФАЛСТАФ

Удряй! Коли! Дръжте ги за гушите! Ах, пиявици жадни! Мръсни чревоугодници! Удряй — те ни мразят нас, младите! Теглете им ножа! Давай парата! Оберете ги!

ПЪТНИК

Разорени сме и ние, и децата ни!

ФАЛСТАФ

Кой, вие ли, шкембести хитреци, вие ли сте разорени? Хайде де! Тлъсти стипци! Де да бяха всичките ви пари у вас! Хайде, шопари, мърдайте! И младежта трябва да живее, мерзавци с мерзавци! Вие сте общински заседатели, нали? Е, сега ще ви заседне!

Грабителите обират и връзват пътниците.

Всички излизат. Влизат — преоблечени — Принц Хенри и Пойнс.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Разбойниците завързаха честните люде. Сега, ако ние с тебе ограбим пък тях и се върнем весело в Лондон, ще има да го разправяме

цяла седмица, да се смеем цял месец и да си го спомняме цял живот!

ПОЙНС

Крийте се! Чувам ги!

Двама отиват встрани.

Влизат отново Фалстаф, Бардолф, Гадсхил и Пето.

ФАЛСТАФ

Сега, братлета, да поделим печалбата и на кон, преди да се е съмнало! Ако принцът и Пойнс не са първи пъзльовци, значи няма истина на тая земя. Този никаквец Пойнс не е по-смел от дива патица.

Докато делят плячката си, принцът и Пойнс се нахвърлят върху тях.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Парите!

ПОЙНС

Мерзавци!

След размяна на два-три удара Фалстаф, Бардолф, Гадсхил и Пето побягват, като оставят плячката си.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Спечелено без мъка! На конете!

Тез пъзльовци не могат се събра,
защото тъй страхът ги е изпълнил,
че всеки взима другия за враг.

След мене, Нед! Видя ли как сър Джон
поеше почвата със пот и лой?

Ако не ме раздрусваше смехът,
бих чувствал съжаление към него!

ПОЙНС

А как ревеше, тлъстият негодник!

Излизат.

[35] *Ярд* — английска мярка за дължина, малко по-малка от метъра. ↑

[36] „... *сър Джон Кожа-и-Кости...*“ — в оригинала има непреводима игрословица с името на Джон Гонт (действащо лице в „Ричард II“), тъй като Гонт означава и „слаб, мършав“. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

В замъка Уоркуърт.

Влиза — като чете писмо — Хотспър.

ХОТСПЪР

„... макар че, що се отнася до мен лично, милорд, аз бих бил радостен да се присъединя към вас по силата на обичта, която храня към Вашия дом.“

Щял да бъде радостен — тогава какво му е пречело да е? Хранел обич към нашия дом — а показва на дело, че по-малко обича нашия дом, отколкото собствения си хамбар! Да видим нататък.

„Делото, което предприемате, е опасно.“

Че то се знае! Опасно е и да се простудиш, да спиш, да пиеш! А аз ви казвам, уважаеми глупако, че сред копривата Опасност ние ще откъснем цветето Сигурност!

„Делото, което предприемате, е опасно; приятелите, споменати от Вас — несигурни; избраното време — неподходящо, и изобщо целият ви план е твърде лек за тежкия противовес на вашите противници.“

Значи така мислиш, а? Така мислиш? Пък аз мисля, че ти си един плашлив и плиткоумен селяндур и че лъжеш! Ама какъв празноглавец наистина! Кълна се в небето, планът ни е най-добрият от всички, които са били замисляни някога! Приятелите ни са верни и непоколебими!

Добър план, добри приятели! И заслужаващи доверие! Да, отличен план и превъзходни приятели! Какъв студенокръвен никаквец! Архиепископът одобрява плана и общата посока на действие, а той... Ах, да беше тука този пъзливек, щях да му разцепя черепа с ветрилото на жена му! Нима баща ми, чичо ми и аз самият не участваме в предприятието? А лорд Едмънд Мортимър, а Йоркският архиепископ, а Оуен Глендауър? Ами Дъгласовци, не са ли и те с нас? Нямам ли от всички тях писма, с които ми обещават да съединят войските си в моята на девети идния месец, и не са ли някои от тях вече тръгнали? Ама какъв кучи нечестивец! Неверник мръсен! Ха! Сега, обзалагам се, пълен в пъзливост и пресметливост, ще изтича при краля и ще му разкрие всичките ни действия! О, ще се разкъсам на две части и ще ги насъскам да се бият една с друга, задето поканих това гърне с мътеница на такова огнено дело! По дяволите, нека му казва! Ние сме готови. Ще тръгна още тази нощ!

Влиза Лейди Пърси.

Как сме, Кет? След два часа трябва да замина.

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Съпруже мой, защо страниш от всички?
И за каква вина съм две недели
изгнаница от твоето легло?
Какво е туй, което те оставя
без златен сън, без смях, без вкус към гозба?
Защо все бродиш, взор забол в земята,
и стряскаш се без видима причина?
Защо загубил си руменината
на свежите си бузи и предаваш
на размисъла чер и на гнева
правата ми над твоите богатства?
Над лекия ти сън аз бдях тез нощи
и чух те да бълнуваш все за битки,
да направляваш буйния си кон,
да викаш: „Смело, в бой!“ и да приказваш
за схватки, за обходи, за окопи,
за откупи на пленници, за мъртви,

за бруствери, за разните там ваши
топове: базилиски, колубрини^[37] —
все думи от желязната война.
Духът ти тъй живееше със нея,
че бисер-пот росеше твойто чело,
досуц мехурчета в пенлив поток
и взимаше ликът ти странен израз
като на някой, спрял внезапно дъх
при рязка изненада. Туй са знаци,
че дело много тежко предстои ти.
Аз трябва да го знам. В противен случай
не ме обича моят мъж!

ХОТСПЪР

Хей, там!

Влиза Слуга.

Заминал ли е Джилиам с пакета?

СЛУГАТА

Замина, господарю, преди час.

ХОТСПЪР

А Бътлър със конете от шерифа^[38]
дали се е завърнал?

СЛУГАТА

Току-що.

Докара кон за вас.

ХОТСПЪР

Кой точно? Оня
на капки и със рязани уши?

СЛУГАТА

Да, него, господарю.

ХОТСПЪР

Този кон
ще бъде тронът ми! Великолепно!
Веднага ще го яхна! Нека Бътлър
го изведе навън! О, Esperance!^[39]

Слугата излиза.

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Изслушай ме, съпруже!

ХОТСПЪР

Да, госпожо?

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Какво отнася те от твоя дом?

ХОТСПЪР

Какво ли, мила? Конят, то се знае!

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Ти с твоите маймунски подигравки!
И невестулката не е тъй пълна
с прищевки като теб! Не, чувай, Хари,
аз трябва да узная твоята тайна.
Страхувам се, че брат ми Мортимър
правата си решил е да потърси
и пратил е да иска твоята помощ,
но знай, ако решил си да вървиш...

ХОТСПЪР

Пеша дотам? Бих капнал, мила моя!

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Не се шегувай, папагал такъв,
а ми кажи, каквото те запитвам!

Ако не ми разкриеш честно всичко,
ще ти изкълча кутрето, да знаеш!

ХОТСПЪР

Не ми пречи, момиченце! Любов?
Сега не му е времето за нея.
Не те обичам, драга! Тоя свят
не иска кукли и дуели с устни,
а пукнати глави, носове в кръв!...
Къде е конят ми?... Пусни ме, Кет!
Какво във същност искаш? Казвай бързо!

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Нима наистина не ме обичаш?
Добре, недей! Тогава и аз няма
без теб да се обичам! Не, признай си,
нали го каза само на шега?

ХОТСПЪР

Не искаш ли да видиш как ще яздя?
Щом бъда на седлото, ще ти дам
сто клетви, че безкрайно те обичам!
Но знай, от днес нататък не желая
да ме разпитваш повече за туй
къде отивам, за какво отивам
и тъй нататък. Щом отивам нейде,
то значи трябва. И за да приключим,
таз вечер тръгвам. Знам, че си разумна,
но колкото е моята съпруга,
не повече все пак; по дух си твърда,
но в рамките на женската ви твърдост;
и знаеш като гроб да пазиш тайна,
но само щом не ти е поверена,
и аз дотолкова ти вярвам само,
любезна Кет!

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Не повече, така ли?

ХОТСПЪР

Не, нито инч^[40] във повече. Но знай:
на двама ни общ път е отреден,
днес тръгвам аз, ти — утре, подир мен!
Това не ти ли стига?

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

По неволя!

Излизат.

[37] *Базилиски, колубрини* — названия на оръдия по онова време.

↑

[38] *Шериф* — върховен чиновник, натоварен с поддържане на реда, изпълнителната власт и т.н. ↑

[39] „*Esperance!*“ (фр.) — „Надежда!“ — девиз на рода Пърси. ↑

[40] *Инч* — английска мярка за дължина, равна на 2,6 см. ↑

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Кръчмата „Глиганска глава“ в Истчийп.

Влизат Принц Хенри и Пойнс.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ела, Ела, Нед! Измъкни се от тая заложена дупка, да се посмеем заедно!

ПОЙНС

Отде идеш, Хал?

ПРИНЦ ХЕНРИ

От компанията на три-четири букови глави и трийсет-четирийсет дъбови бъчви. Този път докоснах най-низката струна на смириенето. Побратимих се с тройка кръчмарски слуги и добих правото да ги наричам на кръщелно име: Том, Дик и Франсис. Те се заклеха в спасението на душите си, че аз, макар и само принц на Уелс, вече съм бил крал на сърдечността и ме похвалиха, че не съм надут пуяк като Фалстаф, а голям веселяк, огън-момче, велик сладур — честна дума, така ме нарекоха! — и затова, когато съм станел крал на Англия, цялата славна младеж на Истчийп щяла да бъде готова да мине през огън и вода за мене. Вместо „да пийнем“, те казват: „да навапцаме носовете“ и, когато отлепиш устни от чашата, за да си вземеш дъх, реват: „До дъно!“, докато те накарат да я пресушиш. Накратко казано, за четвърт час аз се просветих тъй много, че цял живот ще мога да се черпя с кой да е медникар в Англия на собствения му език. Казвам ти, Нед, много слава загуби от туй, че не беше с мен в това сражение. Но слушай, сладки мой — и за да се доподсладиш, дръж тази захар за пени, която току-що ми мушна в ръката едно момче от тези, които през целия си живот не са казвали нищо друго освен: „Осем шилинга и шест пенса!“ и „Заповядайте, господа!“, последвано от крясък: „Сега, моля! Пинта^[41] испанско за стаята с полумесеца^[42]!“ или нещо подобно — та, казвам ти, сладки ми Нед, за да убием времето, докато

чакаме нашия шишко, мини в съседната стая и когато аз ще разпитвам
тоя фъстък с каква цел ми е дал захарта^[43], ти викай: „Ей, Франсис!“,
така че той да трябва да ми отговаря между безброй: „Сега, моля!“
Върви и ще видиш какво ще стане!

Пойнс излиза.

ПОЙНС (*зад сцената*)
Франсис!

ПРИНЦ ХЕНРИ
Отлично!

ПОЙНС (*зад сцената*)
Франсис!

Влиза Франсис.

ФРАНСИС
Сега, сега, сър! Ралф, бягай в стаята с нара!

ПРИНЦ ХЕНРИ
Ела насам, Франсис!

ФРАНСИС
Да, милорд?

ПРИНЦ ХЕНРИ
Колко време ти остава да чиракуваш, Франсис?

ФРАНСИС
Пет години, милорд, и още толкоз...

ПОЙНС (*зад сцената*)
Франсис!

ФРАНСИС

Сега, сър!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Пет години! Честна дума, дълъг срок за едно дрънкане на канчета! Чувай, Франсис, ще имаш ли достатъчно смелост, за да се уплашиш от своя договор и да му покажеш петите си?

ФРАНСИС

О, милорд, кълна се във всички библии на Англия, че в сърцето ми има достатъчно...

ПОЙНС (*зад сцената*)

Франсис!

ФРАНСИС

Сега, сър!

ПРИНЦ ХЕНРИ

А на колко си години, Франсис?

ФРАНСИС

Че на колко бях? Сега на Архангеловден ще навърша...

ПОЙНС (*зад сцената*)

Франсис!

ФРАНСИС

Сега, сър!... Извинете за малко, милорд!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Не, слушай, Франсис, онази захар, която ми даде, струваше пени, нали?

ФРАНСИС

О, Господи, бих искал да са две!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ще ти дам за нея хиляда фунта. Кажи само кога ги искаш и ще ги имаш.

ПОЙНС (*зад сцената*)

Франсис!

ФРАНСИС

Сега, сега!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Сега ли? А, не, Франсис, сега не мога. Но утре, Франсис, да. Или в четвъртък, а, Франсис? Изобщо, Франсис, когато искаш. Само че, Франсис...

ФРАНСИС

Да, милорд?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Съгласен ли си да праметнеш онази кожена куртка със стъклените копчета, оная стригана глава, оная пръстен с ахат, оная вълнен чорап, оная просташки жартиер, она мазен език, оная кесия от испанска кожа^[44]?

ФРАНСИС

О, Господи, за кого говорите, сър?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре тогава, пий си евтиното вино! Защото, Франсис, инак ще си изцапаш бялата жилетка. В Берберия, господинчо, това не струва толкоз много.

ФРАНСИС

Кое, сър?

ПОЙНС (*зад сцената*)

Франсис!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Махай се, негоднико! Не чуваш ли, че те викат?

Той и Пойнс викат едновременно; Франсис остава объркан на място, не знаейки при кого да отиде.

Влиза Стопанинът на кръчмата.

СТОПАНИНЪТ

Какво чакаш, дръвнико? Чуваш, че те викат и не мръдваш! Обслужи господина отгатък!

Франсис излиза.

Милорд, старият сър Джон и петима-шестима негови приятели стоят пред входа. Да ги пусна ли?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Да почакаат малко и после им отвори!

Стопанинът на кръчмата излиза.

Пойнс!

ПОЙНС (зад сцената)

Сега, сега, сър!

Влиза отново.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Фалстаф и другите разбойници са пред входа. Ще се веселим ли, а?

ПОЙНС

Като щурци! Само че, кажете ми, защо ви трябваше тази шега с момчето? Да чуем: каква ви беше ползата от нея?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Днес съм готов за всички шеги, които са носили това име от старите времена на благоверния Адам до крехката възраст на днешния среднощен час.

Влиза отново Франсис.

Колко е часът, Франсис?

ФРАНСИС

Сега, сега, сър!

Излиза.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Как е възможно този дръвник да разполага с по-малко думи от един папагал и пак да е роден от жена! Умението му се състои само в това да търчи на горе на долу по стълби, красноречието му — в изричането на една сметка!... Още не съм на едно мнение с Пърси, онази Огнена шпора от Севера, който изпотрепва шест-седем дузини шотландци за закуска, измива си ръцете и казва на жена си: „Омръзна ми този мирен живот! Ръцете ме сърбят!“ — „О, сладки ми Хари — казва тя, — колко уби днеска?“ — „Да напоят Пъстрия! — казва той и след час ѝ отговаря: — Петнайсетина. Дребна работа!“... Извикай Фалстаф! Аз ще играя Пърси, а тоя проклет шопар ще бъде жена му, мадам Мортимър. „Rivo^[45]!“ — както викат пияниците. Викни я тази мас, викни я тази сланина!

Влизат Фалстаф, Гадсхил, Бардолф и Пето, следвани от Франсис, носещ вино.

ПОЙНС

Добре дошъл, Джак! Къде се загуби?

ФАЛСТАФ

Чума да тръшне всички страхливци, казвам, огън да ги гори! Амин, Богородице! Давай чаша херес, момче! По-добре да плета чорапи, да ги кърпя и пети да им слагам, отколкото да продължавам да

водя този живот! Чумата да тръшне всички страхливци! Давай чаша херес, негоднико! Няма ли вече храброст на тоя свят?

Пие.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Виждаш ли си как жаркият Феб целува паница с масло и как то се стапя под огнените му слова? Ако не си виждал, хвърли взор на тази смес от мазнини!

ФАЛСТАФ

Негодник! В това вино има вар!^[46] Какво може да се очаква от мошеници освен измама! И все пак дори хересът с вар е за предпочитане пред страхливеца, пред жалкия пъзльо! Върви, върви да мреш, стари Джак! Ако мъжеството, доброто старо мъжество, не е изчезнало от лицето на земята, то аз съм сушена херинга! В цяла Англия има-няма трима мъже на място необесени и единият от тях е затлъстял и старее. Да ги пази Господ! Лош, лош свят, ей! Ще взема да стана тъкач, да си мятам совалката и да пея псалми^[47]. Пак казвам, чумата да ги тръшне всички страхливци!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Какво ти е, Джак? Защо мърмориш, чувал с дреб?

ФАЛСТАФ

И това ми било кралски син! Ако не те пропъдя от кралството ти с дървен меч и не подгоня пред тебе като диви гъски всичките ти поданици, да не нося косъм на лицето си, докато съм жив! Ти — Уелски принц?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Защо, какво има, кучи сине? Какво е станало, буре валчесто?

ФАЛСТАФ

А не си ли страхливец? Това ми кажи! Ти и тоя Пойнс до тебе!

ПОЙНС

Бога ми, шкембе лоено, ако още веднъж ме наречеш страхливец, ще те наръгам!

ФАЛСТАФ

Аз да съм те нарекъл страхливец? В ада да те видя, преди да те нарека страхливец, но ще дам хиляда фунта да мога да бягам бързо като тебе! Добре сте сложени в плешките и не се срамувате да си показвате гърбовете. Значи това сте разбирали, като казвахте, че ще се нагърбите с тях! Огън да ви гори и нагърбването, и помощта! Предпочитам противника пред такива съюзници!... Ей, дай тука чаша херес! Да пукна, ако съм турнал днес капчица в устата си!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Още не си си избърсал устните от последната чаша, негоднико!

ФАЛСТАФ

Няма значение! *(Пие.)* Чумата да тръшне всички страхливци, пак казвам!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Какво се е случило?

ФАЛСТАФ

Какво се е случило ли? Тук има четирима души, които пипнаха тази сутрин хиляда фунта злато!

ПРИНЦ ХЕНРИ

И къде е то? А, Джак? Какво стана с него?

ФАЛСТАФ

Какво стана ли? Взеха ни го, това стана! Сто души срещу нас четиримата!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Сто души? Какво говориш?

ФАЛСТАФ

Да пукна, ако не се сражавахме два часа без почивка, лице срещу лице, с цяла дузина от тях! Само по чудо отървах кожата. Имам осем дупки в куртката и четири по-долу! Щитът ми е на парчета, а мечът — назъбен като трион — есе signum^[48]! Ни веднъж, откак съм мъж, не съм се бил така добре, но и това не помогна! Чумата да тръшне всички страхливци! Нека те ви кажат! Ако кажат нещо повече или по-малко от истината, ще бъдат разбойници и изчадия на мрака!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Разказвайте, господа! Как стана всичко?

ГАДСХИЛ

Ние четиримата нападناхме една дузина...

ФАЛСТАФ

Бяха най-малко шестнайсет, милорд!

ГАДСХИЛ

... и ги завързахме...

ПЕТО

Не, не сме ги връзвали!

ФАЛСТАФ

Завързахме ги, негоднико! Всички до един, ако не е тъй, двама евреи да стана!

ГАДСХИЛ

... И като почнахме делбата, отнейде изскочиха шестима или седмина други, с пресни сили...

ФАЛСТАФ

И освободиха вързаните. А после довтасаха и другите!

ПРИНЦ ХЕНРИ

И вие се бихте с толкова хора?

ФАЛСТАФ

„Толкова!“ Не зная какво разбираш под „толкова“, но ако не съм се сражавал поне с петдесетина, да съм връзка кухи репички! Ако не бяха петдесет и двама или петдесет и трима^[49] срещу бедния стар Джак, човек да не съм!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Да молим Бога, дано не си убил някого!

ФАЛСТАФ

Късно е за молитви! Двамина оставих на място. На двама негодници, облечени в зebro, им светих маслото, сигурен съм! Ще ти кажа нещо, Хал — и ако те излъжа, заплюй ме в лицето и ме наречи магаре! — ти знаеш стария ми гард. Заставам така, с върха на меча натам. Четирима негодници в наметала от зebro ме нападат...

ПРИНЦ ХЕНРИ

Как четирима? Преди малко каза „двама“!

ФАЛСТАФ

Четирима, Хал. Казах, четирима.

ПОЙНС

Да, да, четирима каза.

ФАЛСТАФ

И тези четирима застанаха с лице към мене и се нахвърлиха отгоре ми! Аз, без да трепна, срещнах с щита си седемте им шпаги, ей така...

ПРИНЦ ХЕНРИ

Как „седемте“? Току-що бяха четирима?

ФАЛСТАФ

Тези в зebro?

ПОЙНС

Да, „четирима в наметала от зебло“, тъй каза.

ФАЛСТАФ

Седмина бяха, кълна се в дръжката на меча си! Ако не, негодник да съм!

ПРИНЦ ХЕНРИ (*настрани към Пойнс*)

Остави го да говори! След малко ще станат още повече!

ФАЛСТАФ

Чуваш ли какво ти говоря, Хал?

ПРИНЦ ХЕНРИ

И то много внимателно, Джак.

ФАЛСТАФ

И добре правиш, защото си заслужава да бъде чуто. Значи тези деветимата в зебло...

ПРИНЦ ХЕНРИ

Така, вече с двама повече.

ФАЛСТАФ

... като им се счупиха шпагите...

ПОЙНС

Паднаха им гащите!

ФАЛСТАФ

... почнаха да отстъпват, но аз не им позволих да се измъкнат и в близък бой, бърз като мисъл, проснах седмина от единайсетте на земята!...

ПРИНЦ ХЕНРИ

Чудовищно! От двамата в зебло се наплодиха единайсет!

ФАЛСТАФ

... Но дяволът се намеси и трима кривозаченати негодници в зелено кендалско сукно^[50] ненадейно ме нападнаха откъм гърба; защото беше такава тъмница, Хал, че човек ръката си не можеше да види.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Тези лъжи са се метнали на родителя си: дебели са като него, огромни като планина и личат отвсякъде. Ах ти, туловище безмозъчно, ти, наденицо тлъста, ти, мръсна, сладострастна грамадо от лой за свещи!

ФАЛСТАФ

Какво? Защо? Луд ли си! Истината си е истина!

ПРИНЦ ХЕНРИ

А как си разбрал, че са в зелено кендалско, когато е било така тъмно, че ръката си не си можел да видиш? Хайде, дай обяснение! Какво ще кажеш?

ПОЙНС

Обясни, Джак! Да те видим!

ФАЛСТАФ

Как? С насилие? На колело да ме разтегляте, в стеги да ме мачкате, аз насила нищо няма да ви кажа! Дори да имах толкоз оправдания, колкото пияници има в Дания^[51], пак не бих издал нито едно от тях насила! Ха!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Не искам да го тласкам повече в греха. Този руменобуз пъзливец, този трошач на кровати, този съкрушител на конски гръбнаци, тази планина от мазно месо...

ФАЛСТАФ

А ти си един слабак, хилава змиорка, сушен волски език! Ти си една миша опашка, пушена херинга — дъх не ми стига да изброя

всичко, на което мязаш — шивашки аршин, ножница празна, рапира ръждясала!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре, отдъхни си и продължи, а когато ти се изчерпят глупавите сравнения, спри да чуеш какво ще ти кажа!

ПОЙНС

Дай му ухо, Джак!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ние двамата видяхме как вие четиримата нападнахте четирима и как ги вързахте и им взехте парите. Сега гледай как един прост разказ ще те просне на земята! Тогава ние двамата ви нападнахме — вас, четиримата! — и с един вик ви разгонихме от плячката, която можем да ви покажем тук. А вие, сър Джон, понесохте своя търбух така пъргаво и с такава завидна лекота и така мощно мучахте за пощада, да, препускахте и мучахте, както не съм чувал теле да мучи! И какъв си ми подлец — да нащърбиш сам меча си и да казваш, че се е нащърбил в бой! Каква нова лъжа, каква измислица, каква вратичка ще си намериш, за да се измъкнеш от този явен и очевиден позор?

ПОЙНС

Хайде, да чуем, Джак! Каква хитрост ще измъдриш?

ФАЛСТАФ

Кълна се в Небето, че те познах веднага, както не би те познал оня, който те е правил! Я си помислете вие двамата: нима можех да убия сина на своя крал? Да вдигна ръка срещу законния престолонаследник? Ти, Хал, знаеш, че съм храбър като Херкулес, но забравяш за инстинкта. Лъвът никога не напада един принц по кръв. Инстинктът е велико нещо и аз инстинктивно действах като страхливец. И така моето мнение за мене и за тебе порасна още повече: докато съм жив, ще зная за себе си, че съм безстрашен лъв, а пък за тебе — че си принц по кръв! Но, ей Богу, момчета, радвам се, че парите са у вас. Стопанко, пускай резетата! Да бдим тази нощ и да се молим утре сутрин^[52]! Смелчаци, приятели, славни момчета, златни

сърца, да бъдат ваши всички титли на добрата дружба! Е, ще се веселим ли? Ще импровизираме ли някаква комедия?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Съгласен! И темата ще бъде днешното ти припкане!

ФАЛСТАФ

О, стига за това, Хал, ако си приятел!

Влиза Мистрис Скокли.

МИСТРИС СКОКЛИ

О, Господи Исусе! Светли принце...

ПРИНЦ ХЕНРИ

А, мадам стопанката? Какво има?

МИСТРИС СКОКЛИ

О, милорд, има един знатен благородник от двора. Стои на входа и иска да говори с вас! Вика, че го бил пратил татко ви!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Дай му на този знатен един златен и го прати при майка ми!

ФАЛСТАФ

Какъв е на вид?

МИСТРИС СКОКЛИ

Стар човек.

ФАЛСТАФ

Какво ли търси негова Старост далеч от леглото си посред нощ?
Да му отговоря ли, както заслужава?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Да, върви, Джак!

ФАЛСТАФ

Ще го накарам да се омете набързо!

Излиза.

ПРИНЦ ХЕНРИ

И така, господа, ей Богу, вие се сражавате блестящо. Ти, Пето, и ти, Бардолф, вие също се оказахте лъвове от тези, дето бягат по инстинкт и не закачат принцове. Пфу!

БАРДОЛФ

Бога ми, побягнах, като видях другите.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Сега ми кажете честно: от какво се е нащърбил тъй мечът на Фалстаф?

ПЕТО

Той сам го нащърби с кинжала си и заяви, че щял да се кълне, докато прогони истината от Англия, но щял да ви убеди, че го е нащърбил в бой. Увещаваше и нас да направим същото.

БАРДОЛФ

Да, и да си разкъравим ноздрите с репей, да си нацапаме дрехите с нашата кръв и после да твърдим, че е кръв на честни хора. Като го слушах, направих нещо, което от седем години не съм правил: поруменях от безчестието му!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Лъжеш, негоднико! Ти преди осемнайсет години открадна чаша херес и откак тогава те хванаха на място, руменееш по свое желание. Я си виж носа — въоръжен си не само с меч, но и с огън, и пак побягна. Кой инстинкт те подгони?

БАРДОЛФ *(показва лицето си)*

Милорд, виждате ли тези алени сияния? Виждате ли тези огнени излъхвания?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Виждам ги.

БАРДОЛФ

За какво, мислите, говорят те?

ПРИНЦ ХЕНРИ

За тежък чер дроб и лека кесия.

БАРДОЛФ

За избухливост, милорд. Аз се вбесявам от нищо!

ПРИНЦ ХЕНРИ

И ще те обесят за нещо.

Влиза отново Фалстаф.

Ето го и мършавия Джак! Живият скелет се завръща. Е, как е, двуноги чувале? От колко години не си си виждал коленете?

ФАЛСТАФ

Коленете? Когато бях на твоите години, Хал, бях тънък в кръста като орлов нокът, можех да се провра през пръстен на общински съветник. Проклети да са скърбите и въздишките — от тях човек се подува като мехур!... Нося лоши новини, Хал! Баща ти е пратил сър Джон Брейси. Трябва утре сутрин да се явиш в двореца. Тоя щурак от Севера, Пърси, и оня, другият, от Уелс, който е пребил с тояга дявола, сложил втори рога на Луцифер и накарал Сатаната да му се закълне във вярност върху една уелска канджа^[53], как му беше името, огън да го гори!...

ПОЙНС

Оуен Глендауър.

ФАЛСТАФ

Оуен. Да, той и неговият зет Мортимър, и старият Нортъмбърланд, и оня луд шотландец Дъглас, който можел да се изкачва в галоп по отвесен склон...

ПРИНЦ ХЕНРИ

И, препускайки, да застреля с пищов летящо врабче.

ФАЛСТАФ

Точно той. Вярно улучваш.

ПРИНЦ ХЕНРИ

По-вярно, отколкото той — врабчетата.

ФАЛСТАФ

Все пак тоя разбойник си го бива, изглежда. Не е от тези, дето лесно бягат.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Но и тебе, разбойнико, си те бива — защо го хвалеше тогава, че майсторски препускал?

ФАЛСТАФ

Майсторски на кон, мухльо. Спешен, не мърдал от мястото си.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Освен по инстинкт, нали, Джак?

ФАЛСТАФ

По инстинкт — да. Та и той бил с тях и освен него някой си на име Мордейк с хиляда синьошапковци^[54]. Уустър е избягал тази нощ. Брадата на баща ти била побеляла от тези новини. Земята ще стане сега по-евтина от вмирисаната скумрия!

ПРИНЦ ХЕНРИ

И ако този юни бъде горещ и тази междуособна тупаница се проточи, може да купуваме моминствата, както се купуват гвоздеи за подкови — на стотици!

ФАЛСТАФ

Кълна се в светата служба, вярно говориш! Сделките по тази част ще потръгнат. Но я си признай, Хал: не си ли страшно уплашен? Ти като престолонаследник не би могъл да си намериш по целия свят други трима противници като тоя зъл дух Дъглас, тоя бяс Пърси и тоя сатана Глендауър. Не те ли е страх, кажи си? Не ти ли се смръзва кръвта, а?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ни най-малко, честна дума! Не ми достига от твоя инстинкт.

ФАЛСТАФ

Добре, но да знаеш, че утре те чака здраво мъмрене от баща ти. Ако ме обичаш, подготви си отговора!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Бъди тогаз баща ми и почни да ме разпитваш за подробности от живота ми!

ФАЛСТАФ

Може ли? С удоволствие тогава! Този стол ще бъде тронът ми, този нож — моят скиптър, а тази възглавница — короната ми.

ПРИНЦ ХЕНРИ (*настрани*)

Твоят кралски трон се оказва за тях кръчмарски стол, златният ти скиптър — ръждясал нож, а блестящата ти корона — лъскаво плешиво теме!

ФАЛСТАФ

Добре, ако искрата на Божията благодат не е съвсем угаснала в тебе, ще успея да те трогна. Дайте ми чаша херес, за да ми се зачервят очите, сякаш съм плакал. Защото трябва да говоря с чувство, в стила на цар Камбиз^[55].

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре, ето ти моя поклон.

ФАЛСТАФ

И ето ти моето слово... Настрани, благородници!

МИСТРИС СКОКЛИ

О, Господи Исусе, каква чудесна забава!

ФАЛСТАФ

„Мадам, недейте ля напразни сълзи!“

МИСТРИС СКОКЛИ

О, Божичко! Колко е важен само!

ФАЛСТАФ

„Велможи, отведете тази горест,
в чиито очни шлюзи плач напират!“

МИСТРИС СКОКЛИ

О, Господи Исусе, съвсем е като някой от ония скитници-комедианти!

ФАЛСТАФ

Мълчи, пръстено канче! Мълчи, оловено половниче!... Хари, удивлява ме не само това къде прекарваш времето си, но и компанията, която си избрал. Защото, макар лайкучката да расте толкоз по-буйно, колкото по я тъпчем, младостта, колкото по-безразсъдно я пилеем, толкоз по-бързо се похабява. В това, че ти си мой син, ме убеждават донейде както думите на майка ти, така и някои мои съображения, но че не се лъжа, ми доказват преди всичко това твое разбойническо подмигване с едното око и глупашки провисналата ти долна устна. А ако ти си мой син и надежда на английската ни пръст, то защо си се запуснал така безнадеждно, че да те сочи с пръст цяла Англия? Може ли небесното око да забрави за определения си път и да тръгне да скита, където му око види? Излишен въпрос! Може ли слънцето на английската корона да забрави дълга си и да краде чужди кесии с корони? Въпрос, който не е излишен! Има едно вещество, Хари, за което ти често си чувал и което на мнозина в нашата страна е известно

под названието „катран“. Катранът — както за това свидетелстват древните автори — има свойството да цапа. Същото свойство има и компанията, в която се движиш. И аз ти казвам това, Хари, не на шега, а със тъга; не след херес, а със горест; и не за смешка, а с въздишка! И все пак аз често съм виждал в твоята компания един добродетелен мъж, чието име не зная.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ще благоволи ли Ваше Величество да ми каже: как изглежда той?

ФАЛСТАФ

Едър и, честна дума, представителен мъж, с добре запълнена снага, жизнерадостен вид, приветлив поглед и извънредно благородна осанка. Трябва да е към петдесетгодишен... или клони към шейсетте. Да, сега си спомням, че името му беше Фалстаф. Ако този човек се окаже склонен към разгула, измамил съм се много, защото, повярвай ми, Хари, съзрях в очите му добродетелност. Да, ако дървото се познава по плода, както плодът — по дървото, то аз решително заявявам: този Фалстаф е изпълнен с ценни качества! Него дръж близо до себе си, а останалите прогони! А сега кажи ми, празноскитащи негоднико, къде се губи този месец?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Де се е чувало крале да говорят тъй? Ела ти на моето място, а аз ще представям баща си!

ФАЛСТАФ

Искаш да ме смъкнеш от престола ми? Ако бъдеш наполовина колкото мене величествен и царствен в думи и държание, окачи ме за петите като зайче-сукалче на месарска кука!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре. Ето ме седнал.

ФАЛСТАФ

А ето ме и мене — прав... Бъдете съдии, господа!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Е, Хари, откъде идеш?

ФАЛСТАФ

От Истчийп, Ваше Величество.

ПРИНЦ ХЕНРИ

До слуха ми стигнаха сериозни оплаквания от тебе.

ФАЛСТАФ

Господ да ме убие, Ваше Величество, всички са лъжливи!... Сега ще ти изиграя един такъв принц, че ще има да се кикотиш!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Още и сквернословиш, безбожни хлапако? От днес нататък да не си ме поглеждал в очите! Ти си отскубнат насилствено от Божията благодат. Примабил те е някакъв дявол, взел образа на един дърт дебелак. Ти си се сприятелил с една двукрака бъчва. Защо дружиш с този чувал, пълен с болести, с този сандък за смет, натъпкан със скотски желания, с този мех, надут от воднянка, с тази дамаджана, преливаща от херес, с този денк, набит с черва, с този печен на шиш панаирски вол, с този шерден, набъкан с дреболии, с този остарял Порок, с тази плешива Кривда, с това одъртяло Грубиянство, с това Тщеславие^[56] в преклонна възраст? За какво го бива освен да си налива херес и да се налива с него? В какво е ловък и изящен освен в това да разрязва печени кокошки и да се тъпче с тях? В какво е изкусен освен в хитростите? В какво е хитър освен в подлостите? В какво е подъл освен във всичко? И в какво — добродетелен освен в нищо?

ФАЛСТАФ

Бих замолил Ваше Величество да ми изясни: за кого става дума?

ПРИНЦ ХЕНРИ

За този гаден и противен развратител на младежта Фалстаф, за този стар белобрад Сатана!

ФАЛСТАФ

Господарю, аз зная този човек.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Това ми е известно.

ФАЛСТАФ

Но ако кажа, че го зная като по-голям грешник от мене, ще съм казал повече, отколкото зная. За това, че той е стар — и поради това заслужаващ само състрадание, — свидетелстват белите му власи, но това, че той е — извинете за израза — курвар, аз отхвърлям най-решително. Ако да пиеш подсладен херес, е престъпно, Бог да пази престъпниците! Ако да си стар и весел, е грях, на мнозина мои познати кръчмари в ада ще им пари! Ако да си тлъст, значи да си непременно омразен, то ще трябва да обичаме мършавите крави на фараона^[57]! Не, добри ми господарю, прогонете Пето, прогонете Бардолф, прогонете Пойнс, но милия Джак Фалстаф, добрия Джак Фалстаф, верния Джак Фалстаф, храбрия Джак Фалстаф, чиято храброст е при това дважд ценна, защото той е още и старият Джак Фалстаф, него не прогонвайте от компанията на вашия Хари, не, не го прогонвайте от компанията му. Прогоните ли шишкавия Джак, ще прогоните за сина си целия свят!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ще го направя. Непременно.

На вратата се чука.

Мистрис Скокли и Франсис излизат заедно с Бардолф, който след миг влиза отново, тичайки.

БАРДОЛФ

О, милорд, милорд! Шерифът с огромна стража е пред входа!

ФАЛСТАФ

Махай се, мерзавцо! Да си довършим пиесата! Имам още много да казвам в защита на този Фалстаф!

Влиза отново Мистрис Скокли.

МИСТРИС СКОКЛИ

О, Господи Исусе! Милорд, милорд!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Кой е пристигнал? Дяволова булка на лък за цигулка?

МИСТРИС СКОКЛИ

Шерифът и цялата градска стража са пред входа! Идат да претърсят дома! Да ги пусна ли?

ФАЛСТАФ

Чувай, Хал, да не кажеш за златната монета, че е фалшива! Ти си по същина благороден, макар да не ти личи!

ПРИНЦ ХЕНРИ

А ти си по сърцевина пъзльо, макар и инстинктивен!

ФАЛСТАФ

Отхвърлям главната ти предпоставка и ако и ти така отхвърлиш шерифа и тези, над които е предпоставен — добре ще е. Ако не пък — пусни го! Кучета яли цялото ми възпитание, ако не съумея да се държа в колата на палача достойно като всеки друг! Надявам се, че клупът няма да ме души по-дълго от другите!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Скрий се зад гоблена! Всички други — горе! И вземете вид на хора с достойнство и чиста съвест!

ФАЛСТАФ

И двете ги притежавах някога, но срокът им изтече и затова ще се скрия!

Скрива се.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Повикайте шерифа!

Излизат всички освен Принца и Пето.

Влизат Шерифът и един Коневод.

Какво желаете от мен, шерифе?

ШЕРИФЪТ

Простете, принце! Неколцина души,
преследвани от хайка, са били
видени, като влизат в тази кръчма.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Какви са те?

ШЕРИФЪТ

Единият от тях
известен е на всички, Ваша Светлост —
един дебел старик.

КОНЕВОДЪТ

Парче сланина!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Въпросното лице го няма тук,
защото — гарантирам ви — аз лично
го пратих другаде; но давам дума,
че утре по обяд ще се яви
пред вас или пред вашия заместник
и отговор ще ви даде обстоен
по всичко, във което обвинен е.
Сега освободете този дом!

ШЕРИФЪТ

Разбрано, Ваша Светлост! Тази сутрин
били са похитени двеста марки
на двама господата.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Навярно тъй е.
И ако той замесен е в тоз обир,
ще отговаря. Тръгвайте сега!

ШЕРИФЪТ

Веднага, Ваша Светлост! Лека нощ!

ПРИНЦ ХЕНРИ

По-правилно ще бъде „добро утро“.

ШЕРИФЪТ

Наистина, милорд. Часът е два.

Излиза, следван от Коневода.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Този тлъст негодник е по-известен от катедралата „Свети Павел“!
Кажи му да излезе!

ПЕТО

Фалстаф!... Заспал е. Хърка като кон!

ПРИНЦ ХЕНРИ

И колко тежко бере въздух! Пребъркай го!... Какво намери?

ПЕТО

Само някакви хартийки, милорд.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Да видим какво има в тях. Я чети!

ПЕТО (чете)

„Кокошка — два шилинга и два пенса; сос — четири пенса; два галона херес — пет шилинга и осем пенса; аншоа и херес, след вечеря — два шилинга и шест пенса; хляб — половин пени.“

ПРИНЦ ХЕНРИ

О, чудовищно! Хляб за половин пени към такова невероятно количество херес! Запази останалите сметки — ще ги разчетем друг път, при сгода. И го остави да хърка, докато се съмне. Тази сутрин ще се явя в двореца. Всички ще идем на война и ти ще получиш висока длъжност. А този тлъст негодник ще наредя да го зачислят офицер в пехотата — зная, че двеста крачки пеш са смърт за него. Парите ще се върнат с надбавка. Ти бъди при мене още в зори. И тъй, до утре, Пето!

ПЕТО

До утре, господарю!

Излизат.

[41] *Пинта* — английска мярка за обем, равна на около 1/2 л. ↑

[42] „... *стаята с полумесеца!*“ — отделните стаи в хановете и кръчмите имали и отличителни знаци и названия. ↑

[43] „... *с каква цел... захарта...*“ — по Шекспирово време смятали, че захарта увеличава мъжката сила. ↑

[44] „... *кожена куртка... испанска кожа?*“ — принцът рисува образа на тогавашния ханджия. ↑

[45] „*Rivo!*“ — пиянско възклицание с неизвестен смисъл. ↑

[46] „*В това вино има вар!*“ — прибавянето на вар се практикувало по онова време за избистряне на лошите вина. ↑

[47] „... *да стана тъкач... да пея псалми*“ — тоест, да стане пуритан, тъй като много от английските тъкачи били протестанти, избягал от католическите гонения на континента. ↑

[48] „*Esse signum*“ (лат.) — „Ето знака!“, т.е. ето следите от ударите. ↑

[49] „... *петдесет и трима...*“ — 53 на брой били испанските кораби, против които се сражавал английският адмирал сър Ричард Гренвил в победоносната битка при Азорските острови — 1591 г. ↑

[50] *Кендалско сукно* — Кендал е град в Англия, прочут с вълнените си тъкани. ↑

[51] „... *колкото пияници има в Дания...*“ — датчаните имали славата на големи пияници. ↑

[52] „Да бдим... да се молим утре сутрин!“ (библ.) — перифраза на евангелския пасаж (Мат. 26:41): „Бъдете будни и се молете, за да не изпаднете в изкушение.“ ↑

[53] „... пребил с тояга... уелска канджа...“ — Фалстаф се подиграва на славата на чернокожничник, която имал Глендауър. ↑

[54] „... синьошапковци“ — т.е. шотландци. ↑

[55] „... в стила на цар Камбиз.“ — т.е. в надутия стил на трагедията „Цар Камбиз“ от Шекспировия съвременник Томас Престън. ↑

[56] „... Порок... Кривда... Грубиянство... Тщеславие...“ — алегорични фигури от средновековните „моралите“. ↑

[57] „... мършавите крави на фараона!“ (библ.) — става дума за съня, който египетският фараон разказва на Йосиф (Битие 41:17). ↑

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Уелс. Стая в дома на Бангорския архидякон^[58].

Влизат Хотспър, Уустър, Мортимър и Глендауър.

МОРТИМЪР

Съюзът ни е здрав, словата — твърди,
началото е пълно със надежди.

ХОТСПЪР

Лорд Мортимър и вие, чичо Уустър,
седнете, моля! Сроднико Глендауър,
и вие също... Дявол да го вземе,
забравих картата!

ГЛЕНДАУЪР

Не, ей я тука.

И вий седнете, Хотспър... Щом дочуе
тоз прякор ваш, беднякът Ланкастър^[59] —
със шпората си сякаш сте го парнал —
от ярост блед, с въздишка ви желае
да идете във рая.

ХОТСПЪР

Вам пък — в ада,
щом само чуе името Глендауър.

ГЛЕНДАУЪР

Разбирам го. Когато съм се раждал,
огньовете са браздели небесата
и цялата земя издън основи
при моята поява се е тресла
като страхливка!

ХОТСПЪР

Би се тресла пак,
ако не бяхте се родили вие,
а котката на майка ви се беше
окотила по същото туй време.

ГЛЕНДАУЪР

Аз казвам, че земята се е тресла,
когато съм се раждал!

ХОТСПЪР

Пък аз казвам,
че ако тя от вас се е бояла,
то ний се различаваме със нея!

ГЛЕНДАУЪР

Небето е било в огньовете цяло,
земята се е тресла!

ХОТСПЪР

Значи тя е
треперела от страх пред тези огньовете,
а не, милорд, от вашата поява.
В човека често болестта избива
в избухвания странни. Като нас
прамайката Земя е също често
измъчвана от колики и спазми,
дължащи се на пакостния въздух,
затворен във търбуха ѝ, и който,
стремейки се към свобода, разтърсва
нещастната старица и събаря
вековни кули и камбанарии,
обвити в мъх. Родили сте се вие,
когато тя е имала навярно
подобен напън.

ГЛЕНДАУЪР

Родственико Пърси,
такива прекословия понасям
от твърде малко хора! Позволете
отново да ви кажа, че небето,
когато на света съм се явил,
било е набраздено от огньовете,
козите са напускали във ужас
планинските си царства, а полята
били са огласени от мучене
на сплашени говеда. Тези знаци
ме сочат като личност извънредна,
а и животът ми говори ясно,
че аз не съм обикновен човек.
Къде на тази твърд сред океана,
чиято ярост блъска бреговете
на Англия, Шотландия и Уелс,
ще се намери някой, който може
да каже, че е в нещо мой учител?
Не е известен син на смъртна, който
в науките могъл би да ме следва
и с мен да спори в тайните изкуства!

ХОТСПЪР

Ни който тъй — по уелски — да се перчи.
Отивам да вечерям.

МОРТИМЪР

Стига, зетко!
Ще го вбесиш.

ГЛЕНДАУЪР

Аз духовете мога
да викам от незнайните им бездни!

ХОТСПЪР

И аз, и всеки може да ги вика,
но идват ли, когато ги зове?

ГЛЕНДАУЪР

Аз, свате, бих могъл да те науча
да станеш господар на Сатаната!

ХОТСПЪР

Пък аз могъл бих да науча тебе
да го посрамваш. Начинът е прост:
приказвай само истина! Викни го
и аз ще го посрамя и прогоня.
Да, родственико, истината казвай
и с нея ще посрамиш всеки дявол!

МОРТИМЪР

Прекъсвайте тез празни препирни!

ГЛЕНДАУЪР

Три пъти Хенри Болинбрук поведе
войска срещу войската ми и трижди
надвит край бреговете песъчливи
на Уай^[60] и Севърн, плю си на петите
и в дъжд и буря върна се без нищо!

ХОТСПЪР

Нима е бягал бос? И в дъжд и буря?
По дявола, че как не е настинал?

ГЛЕНДАУЪР

Елате, ето картата! Да видим
какво от нея всеки ще получи
по нашата тристранна уговорка.

МОРТИМЪР

Тя вече разделена е по равно
от Архидякона: на юг и изток
от Трент^[61] и Севърн Англия е моя;
Уелс, западно от Севърн, и към него

богатите земи във тази област,
владение ще бъдат на Глендауър;
а всичко друго, северно от Трент,
ще бъде твоят дял, мой драги Пърси.
В три преписа тоз договор е вече
изготвен и когато го скрепим
с печатите на трима ни — което
и тази вечер можем да извършим, —
ний с вас, любезни зетко, и лорд Уустър
ще тръгнем утре сутрин, за да срещнем
баща ви и шотландските войски
при Шрузбъри^[62], тъй както бе решено.
Почтеният ми тъст не е готов,
но помощта му тези две недели
не ни е толкоз нужна... Лорд Глендауър,
в тоз срок, аз вярвам, ще сберете своите
приятели, васали и съседи.

ГЛЕНДАУЪР

По-рано, господа, ще ви зарадвам
със себе си и с вашите съпруги,
които тук без сбогом, тихомълком —
за да спестим потопа от сълзи, —
предлагам да оставите при мене.

ХОТСПЪР

Но моят пай тук, северно от Бъртон^[63],
е според мен по-малък по повърхност
от вашите. На, вижте как реката,
описвайки дъга, ми взема тука
грамаден полумесеца ширна площ,
и то от най-добрата ми земя.
Ще я заприщя ето тука точно
и сребърният Трент ще потече
във ново, по-естествено русло,
без вече да се вдава тъй дълбоко
във тази явно моя равнина.

ГЛЕНДАУЪР

Как няма да се вдава? Ще се вдава!

МОРТИМЪР

На, вижте как по-долу той извива
в обратната посока и отхапва
подобна площ от другата страна!

УУСТЪР

Да, с малко средства тук ще се отбие,
на север тоя клин ще се прореже
и Трент ще тръгне в прав и равен ход.

ХОТСПЪР

Ще го направя! Няма да е скъпо.

ГЛЕНДАУЪР

А аз не ща промени на реката!

ХОТСПЪР

Не щете?

ГЛЕНДАУЪР

Да! И няма да се правят!

ХОТСПЪР

А кой ще ми попречи?

ГЛЕНДАУЪР

Кой ли? Аз!

ХОТСПЪР

Не ви разбрах. Кажете го по уелски!

ГЛЕНДАУЪР

Английски аз говоря като вас,

защото във английския ви двор
възпитан бях и там във своята младост
на арфа сложих не една, не две
изящни песни в полза и украса
на вашия език, със дар, какъвто
у вас не сме усетили до днес.

ХОТСПЪР

И слава Богу! Бих желал по-скоро
да бъда коте и да викам „мяу!“,
отколкото да съм един от тези
сладникави драскачи на балади.
Дори когато с нож чегъртат свещник
или скрибуца колело на сухо,
това от кожата не ме изкарва,
тъй както някой префърцунен стих,
насилен като тръс на куца кранта!

ГЛЕНДАУЪР

Отбийте Трент! По вашему да бъде!

ХОТСПЪР

Не искам вече! На добър приятел
ще дам трикратно повече земя,
но знайте, че започнем ли да спорим,
и аз ще цепя косъма на девет!
Къде са тез спогодби? Ще вървим ли?

ГЛЕНДАУЪР

При таз луна вий можете отлично
да тръгнете веднага. Аз ще ида
да попришпоря писаря и също
да съобщя на вашите съпруги
за туй, че заминавате. Боя се,
че мойта дъщеря ще полудее,
тъй силно тя ви люби, Мортимър.

Излиза.

МОРТИМЪР

Срам, зетко Пърси! Колко дръзко ти ядосваш тъста ми.

ХОТСПЪР

Не мога иначе.

Той непрекъснато ядосва мен със приказки: за мравката и кърта; за вашия Мерлин^[64] и туй, което той бил предсказал; за безпери риби, за грифове^[65] с подрязани криле; за гарвани проскубани и други хералдики^[66] със дракони и разни катереци се лъвове и котки и тям подобни врели-некипели, да се побъркаш просто! Ще ви кажа, че миналата нощ той девет часа ми изброява дяволите разни, които му слугували! Аз казвах ту „хъм!“, ту „после?“, без да слушам даже. Нечувана досада! По е лош от каталясал кон, от зла жена, от димна къща! Бих живял по-скоро на сирене и чесън, сам-самичък във мелница със тракащи крила, отколкото в разкошен летен дом, но с твоя учен тъст за събеседник.

МОРТИМЪР

Заклевам се, че той е рядък мъж, високообразован и владеещ потайните науки, лъвски храбър, невероятно приветлив и щедър като индийски рудник. Вярвай, зетко, от уважение към твоя нрав

той своя обуздава с доста труд.
Повярвай ми, че друг не би могъл
да се заяжда с него като тебе
и да не бъде скастрен и наказан.
Та, моля те, и ти не прекалявай!

УУСТЪР

Наистина за своето упорство
вий укор заслужавате, милорд.
Откак сте тука, дразните го само
и щяхте да успеете за малко
да го вбесите. Тоз си недостатък
вий трябва да изправяте, милорд.
При все че той понякога е признак
за смелост, горда кръв и благородство —
и вас във този смисъл украсява, —
по-често той свидетелства за грубост,
невъзпитание, несдържан нрав,
надменност, самомнение, гневливост —
все свойства неприятни, от които
най-дребното отблъсва от човека
сърцата на околните и черни
приятните му качества дотам, че
лишава от признание и тях.

ХОТСПЪР

Поучих се. Дано любезността
ви донесе успех! Жените идат!
Да се сбогуваме!

Влиза отново Глендауър, следван от Лейди Мортимър и Лейди Пърси.

МОРТИМЪР

Едно ни мъчи с моята съпруга —
аз уелски не говоря, тя — английски.

ГЛЕНДАУЪР

Ридае и не иска да ви пусне.
Желае с вас да дойде на война.

МОРТИМЪР

Кажете й, че тя и леля Пърси^[67]
ще дойдат с вас във лагера ни скоро.

Глендауър се обръща към лейди Мортимър на уелски и тя му отговаря на същия език.

ГЛЕНДАУЪР

Отчаяна е. Опако глупаче,
което, щом си нещо науми...

Лейди Мортимър говори на уелски.

МОРТИМЪР

Разбирам те и тъй. За мен е ясна
таз дивна уелска реч, която лее
подпухналият твой небесен взор.
Аз сам на тоз език ти бих отвърнал,
ако не бе срамът да ме възпира.
Разбирам и целувките ти, както
ти моите разбираш. Но все пак
езика ви усърдно аз ще уча,
защото той във твоите устица е
тъй сладък, сякаш прелестна кралица
в беседката си лятна е запяла
мотив чаровен в съпровод на лютня.

ГЛЕНДАУЪР

Щом вий се стапяте, то тя ще пламне!

Лейди Мортимър пак отговаря на уелски.

МОРТИМЪР

О, Господи, не й разбирам нищо!

ГЛЕНДАУЪР

Предлага да полегнете до нея
и в скута й да сложите глава,
а тя със вашата любима песен
да увенчае бога на съня,
омайвайки кръвта ви в мека дрямка,
ни сън, ни яве, както е часът
ни нощ, ни ден, преди да се покаже
на изток Аполоновият впряг^[68].

МОРТИМЪР

Със радост ще послушам песента й.
В туй време, вярвам, нашите спогодби
ще бъдат доизготвени.

ГЛЕНДАУЪР

Отлично!

Свирачите, които подир малко
ще бъдат тук, за да я съпровождат,
в тоз миг се реят на безчетни левги
далеч от нас. Седнете тук. И тихо!

ХОТСПЪР

Кет, лягай! Ти си в лягането бърза.
Ела да сложа в скута ти глава!

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Не те е срам, лудетино!

Музика.

ХОТСПЪР

Я, гледай!

Излиза, дяволът разбирал уелски.
И как не ще е пълен със прищевки,
при този дар за музика^[69]!

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Тогава,
какъвто си капризен, ти ще трябва
да бъдеш ненадминат музикант.
Легни, разбойнико, и слушай тихо —
да чуем как любезната ни лейди
ще пее на уелски!

ХОТСПЪР

Предпочитам да слушам как моята кучка Лейди вие на
ирландски^[70]!

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Искаш да ти счупя главата?

ХОТСПЪР

Не.

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Тогаз лежи, без да шаваш!

ХОТСПЪР

И това не искам. То е женски недостатък.

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Тогава бягай отгук!

ХОТСПЪР

В леглото на тази уелска лейди?

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Какво, какво?

ХОТСПЪР

Тихо! Тя пее!

Лейди Мортимър изпява уелска песен.

Хайде, Кет! Твой ред е да ми попееш!

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Не, Бога ми!

ХОТСПЪР

„Бога ми!“ Пиленце, изразяваш се като жена на сладкар: „Бога ми“, „Честна дума“, „Кълна се“, „Небето вижда“...

Кълнеш се с тюлено-зефирни клетви,
като че ли не си видяла свят
оттатък Финсбъри^[71]. Кълни се здраво,
със тлъста, сочна клетва, подходяща
за лейди като теб, и остави
тез „Бога ми“ и другите такива
изящно захаросани преструвки
за разните търговки и търговци
в неделно кадифе! Е, почвай, пей!

ЛЕЙДИ ПЪРСИ

Не искам!

ХОТСПЪР

Това е най-добрият начин да стане човек шивач или учител на пойни птички!... Ако споразуменията са готови, след два часа съм на път! Вие тръгвайте, когато щете.

Излиза.

ГЛЕНДАУЪР

Вървете подир него, зетко мой!
Вий тъй сте бавен, както бърз е той.
Спогодбите навярно са готови.
Да ги скрепим и тръгвайте!

МОРТИМЪР

Със радост!

Излизат.

[58] „на Бангорския Архидякон“ — Бангор е град в Северен Уелс. За това че сцената се развива в дома на архидякона на този град няма указание в Шекспировия текст — в този смисъл говорят само хрониките на Холинshed, от които Шекспир се ползвал. ↑

[59] „... беднякът Ланкастър...“ — става дума за краля. ↑

[60] *Уай* — река в Западна Англия. ↑

[61] *Трент* — река в Югозападна Англия. ↑

[62] *Шрузбъри* — главен град на графство Шропшир, Западна Англия, на границата с Уелс. ↑

[63] *Бъртон* — град на река Трент. ↑

[64] *Мерлин* — легендарен уелски поет, мъдрец и магьосник от цикъла за крал Артур. ↑

[65] Грифове — грифът е приказно животно с тяло на лъв, а с глава и криле на орел. ↑

[66] „... хералдики...“ — хералдика се наричала много развитата през Средновековието наука за благородническите гербове и родословни дървета. ↑

[67] „... леля Пърси...“ — едно от противоречията в пиесата: тук Мортимър нарича съпругата на Хенри Пърси „леля“, а преди това — II д., 3 сц. — тя говори за него като за „брат ми Мортимър“. ↑

[68] „... Аполоновият впряг“ (мит.) — т.е. Слънцето. ↑

[69] „... пълен със прищевки... дар за музика!“ — понеже музикантите имали славата на капризни. ↑

[70] „... вие на ирландски!“ — за виенето на ирландските вълци Шекспир споменава неведнъж. ↑

[71] *Финсбъри* — известно място за излети на лондончани от средния слой. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Лондон. В кралския дворец.

Влизат Кралят, Принц Хенри и Благородници.

КРАЛЯТ

Сега, почтени лордове, ще моля
да ни оставите да поговорим
със уелския ни принц; но тук бъдете,
защото ще ни трябват след малко.

Благородниците излизат.

Не знам дали за някаква простъпка,
противна нему, Бог е пожелал
да изкове от родното ми чедо
оръдие за своята справедливост,
но ти със начина си на живот
ме караш да повярвам, че нарочно
създаден си да бъдеш пръчка Божа,
небесен бич, възмездие сурово
за моите прегрешения. Как инак
такива безразборни, низки страсти,
такива грозни действия, такива
позорни и безнравствени забави,
такова недостойно общество,
с каквото обкръжил си се и сраснал,
как цялата таз кал, кажи, могла би
да се размесва с кралската ти кръв,
до висшия ти сан да се издига?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Бих бил щастлив да мога, господарю,
да оправдая всичките си грешки
тъй лесно, както мога туй да сторя

за много, във което обвинен съм,
но моля да погледнете към мене
със снизхождение, та щом отхвърля
потока приказки, които често
величествата трябва да изслушват
от разни услужливи блюдолизци
и мазни разносвачи на сплетни,
разкайвайки се искрено, да видя
от вас простено някое и друго
младежко отклонение, което
наистина съм сторил по незрелост.

КРАЛЯТ

Бог нека ти прости! Но позволи ми
да се учудя, Хари, на това, че
по склонности така си се откъснал
от примера на своите предци:
в съвета ни ти бе лишен за грубост
от мястото, което днес заема
по-младият ти брат, и си почти
напълно чужд за целия ни двор
и всички принцове от наша кръв.
Надежди и очаквания ти
опропасти и всички във страната
със сигурност предричат ти провал.
Ако навремето аз бях раздавал
присъствието си с такава щедрост,
че то да стане евтино, познато
за погледа на всеки, похабено
от дружбата с пиячи и пройдохи,
общественото мнение, което
проправи ми пътека към престола,
останало би предано на моя
предшественик, а мене би държало
до смърт в изгнание, човек без стойност.
Явявайки се рядко, аз извиквах —
като комета — смайване у всички,

така че на децата си бащите
ме сочеха: „Това е той!“, а други
се питаха: „Къде е? Кой от тези
е Болинбрук?“, а аз тогаз открадвах
любезността на ангелите Божи
и се обличах в толкоз мила скромност,
че, станал драг на хорските сърца,
дори пред коронования крал
приветствията жънех на тълпата.
Така опазвах образа си свеж
като одежда папска, на която
народът се учудва, щом я види,
и колкото по-рядко се показвах,
по-пищен беше празникът, във който
превръщаше се моята поява.
Скокливият ни крал в туй също време
танцуваше насам-натам сред свита
от остроумци, блясващи за миг
и гаснещи след малко, като съчки,
и с туй протърка кралския си сан,
снизи се сам до ранга на глумците
и дал им свобода да му се смеят,
превърна своята титла във мишена
за дръзките сравнения на всеки
безбрад подиграван. И тъй, понеже
го виждаха по улиците често,
очите на народа постепенно,
поглъщайки лика му всеки ден,
накрая се преситиха от него
тъй, както прекалим ли със меда,
и малкото във повече е вече
премного много. И така народът
започна да го слуша, както слуша
през юни кукувицата; да гледа
лицето му със вял, обръгнал поглед,
забравил за възторга, с който бива
приветствано коронното светило,

когато то явява се нарядко.
Посрещаха го, спуснали клепащи,
безстрастни и дори със неприязън,
понеже, както казах, бяха пълни,
преситени, претъпкани със него!
По този път и ти си тръгнал, Хари.
Правата си на принц ти сам зачеркна,
общувайки със измета, и всички
очи във таз страна са уморени
от често виждане на твоя образ
освен тез две, жадуващи, напротив,
по-често да те виждат и които
сега са заслепени, без да искат,
от глупава разнеженост към теб!

ПРИНЦ ХЕНРИ

От днеска, господарю, аз ще бъда
по-верен на това, което съм!

КРАЛЯТ

Заклевам се, че Ричард беше точно
какъвто ти си днес, когато стъпнах
във Рейвънспърг, а като мен тогава
е Пърси днес. Залагам този скиптър
и своята душа, че той сега е
далече по-достоеен за престола
от теб, невзрачна сянка на наследник,
защото, без да има помен даже
от право над короната ни, виж го,
изпълнил е страната ни с войници
и храбро срещу лъвската ни паст,
не по-богат от тебе на години,
епископи и лордове повел е
към ручей от кръв и звън от брони!
С каква безсмъртна чест покри се той
във битките с прославения Дъглас,
чиито ослепителни победи,

безстрашни набези и лична храброст
го бяха увенчали с гръмко име
на пръв и недостигнат пълководец
във всички кралства, тачещи Христа.
Трикратно този малолетен Хотспър,
тоз Марс във пелени обърка всички
кроежи на шотландеца, плени го
и после, дал му волност, го привърза
към себе си със цел да разгори
метежа във страната и раздруса
основите на нашия престол.
И ето новината: тези двама
във сговор с Йоркския архиепископ,
Нортъмбърланд и Мортимър са сбрали
войски срещу властта ни... Но защо ли
разправам всичко туй на тебе, Хари,
на теб, най-близкия и скъп за мен
от моите противници? Кой знае
дали — от страх, от подлост, от прищявка —
и ти, поел под знамето на Пърси,
не ще се вдигнеш срещу мен, пълзейки
в краката му и махайки опашка,
когато е сърдит, за да докажеш
догде си стигнал в своята извратеност!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Туй няма да се случи, господарю!
Не го мислете! Господ да прости
на тез, които тъй са ме лишили
от милостта ви. С гибелта на Пърси
аз лошото ви мнение за мен
ще излича и някой славен ден,
завръщайки се в кървави доспехи
и с маска от съсиреци, която,
измита, ще измие и срама ми,
ще дръзна да ви кажа: „Татко мой!“;
защото този ден ще е денят,

във който този галеник на Марса,
тоз рицар всеизвестен, този Хотспър,
тъй огнено пришпорил своята слава,
ще срещне в бой презрения ви Хари.
О, как бих искал неговата чест
да е стократна и да бъде двоен
позорът ми, защото в този ден
ще разменим с тоз нагъл северняк
безславие за слава! Той е мое
подставено лице, което трупа
за мене подвизи, и скоро аз
ще му поискам най-подробна сметка
и или той на мен ще изплати
да, всяка — и най-дребната! — похвала,
която е получил, или аз
ще бръкна за тефтера си в гърдта му!
Пред Бога обещавам да го сторя
и ако той ръката подкрепи ми,
ще моля, господарю, в паметта си
да изцерите всички стари рани,
отворени от моето безпътство.
Ако ли не, то краят ще зачеркне
младежките ми дългове. Кълна се,
за всяка буква в тоя свой обет
хиляда смърти съм готов да срещна!

КРАЛЯТ

И нека носи той хиляда смърти
за подлите метежници! Ще имаш
върховна власт в сраженията с тях!

Влиза Блънт.

Докладвай, Блънт! Познава се, че бързаш.

БЛЪНТ

Не аз, кралю, а вестите ми бързат:
лорд Мортимър Шотландски^[72] съобщава,

че нашите бунтовници и Дъглас
на единадесети този месец
са слели вече своите войски
при Шрузбъри. Такава страшна сила —
ако съюзът им излезе здрав —
до днес не е заплашвала престола!

КРАЛЯТ

Граф Уестморланд със своите войски
пое таз сутрин. С него е синът ми,
Джон Ланкастър. Вестта на Мортимър
е стара от пет дни. Ти, Хари, тръгваш
през Глостършир^[73] във сряда. Ний — в четвъртък.
Целта на трите армии е Бриджпорт —
по нашите пресмятания трябва
дванайсет дни, за да се срещнем там
и съберем в едно ядро войските.
И тъй, на път! Делата ни зоват!
Щом ний се маем, радва се врагът!

Излизат.

[72] *Лорд Мортимър Шотландски* — става дума за друг, трети, Мортимър — Джордж Дънбар, граф Марч. ↑

[73] *Глостършир* — графство в Южна Англия. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

В кръчмата „Глиганска глава“ — Истчийп.

Влизат Фалстаф и Бардолф.

ФАЛСТАФ

Погледни ме, Бардолф, не съм ли ужасно отслабнал след последното ни приключение? Не се ли топя? Не се ли съсухрям? Кожата ми виси отвсякъде като рокля на стара баба. Сбръчкал съм се като печена ябълка. Ще се покая, и то веднага, докато още имам вид на човек, инак така ще отмалея, че няма да имам сили за покаяние. Зърно пипер да съм, кранта пивоварска да стана, ако помня как изглеждат черквите отвътре! Компанията, лошата компания, тя ме погуби!

БАРДОЛФ

Сър Джон, вие така се разстройвате душевно, че няма да изтраете дълго!

ФАЛСТАФ

Ами да, вярно е! Хайде, изпей ми една мръсна песничка, развесели ме! Какви добри склонности имах навремето. Ей Богу, бях добродетелен, колкото се иска от един благородник: нямах навик да се кълна... освен от време на време; комар играех само... седем дена в неделята; в бардака да съм ходил най-много през петнайсе... минути; дълговете си съм връщал... три-четири пъти. Живеех по правилата, а сега не зная ни мярка, ни граници!

БАРДОЛФ

То е, защото сте така дебел, сър Джон, че мярка не ви хваща. Вие сте станал безграничен, сър Джон!

ФАЛСТАФ

Оправи си ти мутрата и аз ще си оправя телосложението! Ти си нашият адмиралски кораб, само че си носиш фенера не на кърмата, а

на носа си. Ти си Рицарят на Пламтящата лампа!

БАРДОЛФ

С какво ви пречи моето лице, сър Джон?

ФАЛСТАФ

С нищо, кълна се! Дори имам полза от него. То е за мен това, което за някои са пръстените с череп и надписите „Memento mori^[74]!“: колкото пъти зърна физиономията ти, спомням си за пъкъла и за богаташа, който се обличал в пурпур; защото ей го тука как гори, гори, в червената си роба^[75]! Ако имаше в тебе поне малко добродетел, щях да се кълна в лицето ти и клетвата ми щеше да бъде: „Кълна се в този огнелик ангел Божи!“ Но ти си грешен от главата до петите и бих те нарекъл истинско изчадие на мрака, да не беше тази светеща твоя муцуна. Джобът ми пара да не види, ако оная нощ в Гадсхил, когато търчеше по склона да ловиш коня ми, не те помислих за блуждаещ огън или за кълбовидна мълния! О, ти си непрекъснато факелно шествие, безкрайна празнична илюминация! Спестил си ми досега поне хиляда марки от свещи и факли, когато сме обикаляли нощем кръчмите; но затова пък хересът, който си изпил за моя сметка, ми излезе по-скъп от всички свещи, дори да бях ги купувал в най-скъпата свещоливница на Европа! Ето вече трийсет години — Бог вижда и ще ми ги зачете, — трийсет години как ти поддържам огъня, за да живееш, саламандро неуголима^[76]!

БАРДОЛФ

Дано ти приседне това мое лице, Бога ми!

ФАЛСТАФ

Не думай, че ще ми изгори гърлото!

Влиза Мистрис Скокли.

Е, мадам Кудкудяк, узнахте ли кой ми е опразнил джобовете?

МИСТРИС СКОКЛИ

Какво говорите, сър Джон! Как можете да си помислите, сър Джон, че аз ще държа крадци в заведението си! Търсихме навсякъде,

разпитахме всички — мъжа ми и аз — и слугите, и момчетата. Досега стотна от косъм не се е загубвала в кръчмата ми!

ФАЛСТАФ

Лъжеш, кръчмарко! Бардолф се е бръснал тук и е загубил сума ти косми. А сега са ми опразнили джобовете, кълна се. Хайде, и ти си една светица, махай се!

МИСТРИС СКОКЛИ

Аз — светица? Огън да ви гори! Бога ми, никой не ме е експонирал така в собствената ми къща!

ФАЛСТАФ

Хайде, хайде, познавам те аз!

МИСТРИС СКОКЛИ

Не, сър Джон! Не ме познавате вие, сър Джон! А пък аз ви познавам, сър Джон: вие ми дължите пари, сър Джон, и сега търсите начин да се измъкнете, без да платите! Цяла дузина камизоли съм ви купила с мои пари!

ФАЛСТАФ

Хасе, грубо хасе! Раздадох ги на разни хлебарски жени, да си правят сита от тях.

МИСТРИС СКОКЛИ

Хасе? Да не съм честна жена, ако не беше холандски лен, от по осем шилинга лакътят! И освен това ми дължите за храна и пиене, сър Джон! И пари назаем — двайсе и четири фунта!

ФАЛСТАФ (*сочи Бардолф*)

Тоя ми е помагал — той да плати!

МИСТРИС СКОКЛИ

Тоя ли? Тоя голтак? Той няма спукана пара!

ФАЛСТАФ

Голтак — той? Че кого наричаш ти богаташ? Я го погледни в лицето — само злато и мед! Нека си насече пари от този нос, от тези бузи! Стотинка няма да платя! Ти за вчерашен ли ме мислиш? Да не мога да се поразположа в своята кръчма, без да ми очистят джобовете! Липсва ми един пръстен с печат, от дядо ми, който струва четирийсет марки!

МИСТРИС СКОКЛИ

Господи Исусе, колко пъти съм чувала принца да му казва, че пръстенът му е от проста мед!

ФАЛСТАФ

Принцът е едно лъжливо хлапе, един малолетен негодник! По дяволите, защо не е сега тук, да го наложа като куче!

Влизат, марширувайки, Принц Хенри и Пето. Фалстаф ги посреща, като наподобява с жезъла си свирене на флейта.

Какво става, момчета? Натам ли духа вятърът? Всички ли ще маршируваме?

БАРДОЛФ

Да, двама по двама, по нюгейтската^[77] мода!

МИСТРИС СКОКЛИ

Господарю, моля ви, чуйте ме!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Здравейте, мистрис Скокли! Как е мъжът ви? Той ми е много симпатичен — честен човек е.

МИСТРИС СКОКЛИ

Добри ми господарю, изслушайте ме!

ФАЛСТАФ

Остави я, Хари, слушай мене!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Добре, Джак, казвай да чуем!

ФАЛСТАФ

Онази ноц съм заспал тук зад гоблена и се събудих с опразнени джобове. Тази кръчма е станала разбойническо гнездо. Тук бъркат в джобовете!

ПРИНЦ ХЕНРИ

И какво ти е изчезнало, Джак?

ФАЛСТАФ

Ще ми повярваш ли, Хал, три-четири разписки по за четирсет фунта всяка и моят пръстен с печата, от дядо ми!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Дреболия, халка за осем пени!

МИСТРИС СКОКЛИ

И аз така му казах, господарю, и че съм го чула от Ваша Светлост, а той, господарю, какъвто е цапнат в устата, се изрази най-ругантно за вас и освен това каза, че щял да ви наложи като куче!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Как? Не е възможно!

МИСТРИС СКОКЛИ

Ако лъжа, да няма в мен ни благочестивост, ни честност, ни женска скромност!

ФАЛСТАФ

Благочестива си ти колкото варена слива^[78], честна — колкото подгонена лисица, а пък по женска скромност всяка Марианка от Майския панаир е пред тебе съпруга на градски съветник! Махай се, твар такава!

МИСТРИС СКОКЛИ

Каква „твар“? Каква „такава“? Кажи да чуем!

ФАЛСТАФ

Ами такава, че човек да благодари Богу за нея!

МИСТРИС СКОКЛИ

Аз не съм такава, че човек да благодари за мен, това да си го запишеш! Аз съм съпруга на честен мъж, а ти — като игнурирам дворянския ти род — си един негодник, щом ми викаш така!

ФАЛСТАФ

А ти — като турим настрана кръчмарския ти занаят — си едно животно, щом го отричаш!

МИСТРИС СКОКЛИ

Аз — животно? Какво животно, безобразнико, кажи да чуем!

ФАЛСТАФ

Какво ли? Видра!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Видра? Защо да е видра, сър Джон?

ФАЛСТАФ

Защото видрата не е ни риба, ни месо — човек не знае где да я сложи.

МИСТРИС СКОКЛИ

Грях ти на душата, гдето говориш така — и ти, и всеки знаете къде да ме сложите. Не те е срам, лъжецо неден!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Правилно, стопанко. Той те клевети най-безсрамно.

МИСТРИС СКОКЛИ

Той и вас клевети, господарю — завчера каза, че сте му дължали хиляда фунта!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Я, кажи, приятелю драги: вярно ли е, че ти дължа хиляда фунта?

ФАЛСТАФ

Хиляда фунта, Хал? Ти ми дължиш милион! Твоето приятелство струва цял милион, а ти ми го дължиш!

МИСТРИС СКОКЛИ

И освен това, господарю, той ви нарече „лъжливо хлапе“ и каза, че щял да ви наложи.

ФАЛСТАФ

Казал ли съм такова нещо, Бардолф?

БАРДОЛФ

Казахте го, сър Джон.

ФАЛСТАФ

Да, но „ако каже, че пръстенът ми е меден“.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ето, казвам: меден е. Ще посмееш ли да си удържиш думата?

ФАЛСТАФ

Ти, Хал, знаеш, че бих посмял, защото си човек като всички; но понеже си и принц, аз се боя от тебе като от ръмжащо лъвче.

ПРИНЦ ХЕНРИ

А защо не „ръмжащ лъв“?

ФАЛСТАФ

Защото като лъв трябва да ни плаши самият крал. Нима мислиш, че ще ме е страх от тебе, колкото от баща ти? Да ми се пръсне коланът, ако е така!

ПРИНЦ ХЕНРИ

О, ако това стане, как ще ти се изтърси тулумът на коленете! Но в този твой огромен търбух, господинчо, няма място за честност,

почтеност и искреност — целият е натъпкан с черва и карантии! Ще обвиняваш една честна жена, че ти е опразнила джобовете? Ти, кучи сине, ти, безсрамнико, ти, безочливи дебелако, ако имаше в джобовете ти друго освен платени кръчмарски сметки, адреси на бардаци и шепа захар за подсилване на мъжката ти слабост, ако си ощетен с нещо повече от гореизброените скъпоценности, наречи ме негодник! Но ти все пак си държиш на своето, нали? Не щеш да си глътнеш лъжата обратно? Засрами се!

ФАЛСТАФ

Изслушай ме, Хал! Ти знаеш, че Адам извърши грехопадението, когато човекът беше невинен, какво искаш от бедния Джак Фалстаф в днешните порочни времена? Виждаш сам: у мене има по-голямо количество грешна плът, отколкото у всеки друг, следователно има и повече слабост пред съблазните! Но значи признаваш, че ти си ми очистил джобовете?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Май така излиза.

ФАЛСТАФ

Кръчмарко, прощавам ти! Върви да приготвиш закуската, люби мъжа си, следи слугите, угаждай на гостите си и ще ме намираш винаги достъпен за всеки разумен довод. Виждаш, че вече съм успокоен... Какво има? Хайде, хайде, пътувай!

Мистрис Скокли излиза.

Сега, Хал, разправяй за двореца. Това с обира ще ни се размине ли, а, момчето ми?

ПРИНЦ ХЕНРИ

О, сладкото ми теленце, докога ще бъда твой ангел, при това и хранител, и пазител? Парите са върнати.

ФАЛСТАФ

О, никак не ги обичам тези връщания на пари. Двоен труд за нищо!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Помирих се с баща си и мога да правя каквото си ща.

ФАЛСТАФ

Първото нещо, което трябва да направиш, е да облекчиш хазната му, и то преди да си легнал да спиш!

БАРДОЛФ

Направете го, господарю!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Издействах ти, Джак, чин в пехотата.

ФАЛСТАФ

Бих предпочел да е в конницата. Сега ще трябва да търся един добър конекрадец, някое ловко хлапе на около двайсет и две години, да ми помогне за екипировката. Да благодарим на Бога, че бунтовниците нападат само добродетелните хора. Това е похвално от тяхна страна...

ПРИНЦ ХЕНРИ

Бардолф!

БАРДОЛФ

Господарю?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Предай това писмо на моя брат
Джон Ланкастър, а туй пък занеси
на графа Уестморланд!

Бардолф излиза.

Ти, Пето, бягай
и оседлай конете, че до пладне
ни чакат с тебе трийсет мили път!

Пето излиза.

Джак, утре в два следобед ме търси

във Темпълхол, където ще ти връчат
пари и заповед, за да сформираш
и екипираш бойната си част.
Пожарът над страната ни расте.
Друг изход няма: ние или те!

Излиза.

ФАЛСТАФ

Отлично, но да можем, без да стана,
от кръчмата да бия барабана!
Закуската, стопанко!

Излиза.

[74] „*Memento mori*“ (лат.) — Помни, че ще умреш! ↑

[75] „... богаташа... в червената си роба!“ (библ.) — става дума за богаташа от притчата за бедния Лазар (Лука, 16:19). ↑

[76] „... саламандро неуголима!“ — саламандърът бил приказен дъждовник, който живеел в огъня. ↑

[77] „... по нюгейтската мода!“ — „Нюгейт“ се наричал лондонският затвор. ↑

[78] „... колкото варена слива...“ — варените сливи били знак на публичните домове. ↑

ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

В лагера на бунтовниците край Шрузбъри.

Влизат Хотспър, Уустър и Дъглас.

ХОТСПЪР

Добре го каза, благородни Дъглас!
Ако правдивият в тез подли дни
не беше често считан за ласкател,
аз бих ти дал тъй щедра препоръка,
че никой днешен рицар да не бъде
ценен на тоя свят наравно с теб.
По дявола, не мога да лаская,
презираю раболепните езици,
но в туй сърце, шотландецо, ти имаш
най-почетното място. Провери го!
Поискай доказателства от мен!

ДЪГЛАС

Лорд Пърси, ти си крал на доблестта!
Не зная мъж, на който да не смея
да дам отпор!

ХОТСПЪР

И правилно постъпваш!

Влиза Пратеник, носещ писмо.

Какво е туй писмо?...

Към Дъглас.

Благодаря ти!

ПРАТЕНИКЪТ

За вас, милорд, от вашия баща.

ХОТСПЪР

Как тъй писмо? Защо не иде сам?

ПРАТЕНИКЪТ

Внезапна болест го възпря, милорд.

ХОТСПЪР

Намерил е кога да боледува!
По дявола! Войската кой командва?
Кого е назначил за свой заместник?

ПРАТЕНИКЪТ

Запитайте писмото му, милорд.

УУСТЪР

Кажи ми, драги, тежко ли е болен?

ПРАТЕНИКЪТ

Три дни, преди да тръгна, го свали,
а лекарите, като тръгнах, бяха
тревожни за живота му, милорд.

УУСТЪР

Да беше поизчакал с болестта си,
додето оздравеят времената!
Днес, както никога, ни трябва здрав!

ХОТСПЪР

Да легне днес! Да заболее днес!
Таз болест пуска своята зараза
в кръвта на плана ни, тя пъпли вече
във бойния ни лагер! Той ми пише
за някакъв дълбоко скрит недъг,
за туй, че трудно можел чрез посредник
да набере съюзници тъй бързо
и че не смеел да възложи толкоз
опасно дело другиму освен

на себе си... Но смел съвет ни дава,
да пробваме, макар и с малки сили,
военното си щастие, защото
било — той казва — късно да се плашим,
понеже несъмнено кралят знаел
за нашите кроежи срещу него.
Какво ще кажете?

УУСТЪР

Че тази болест
осакатява цялото ни дело!

ХОТСПЪР

Да, точно тъй, откъсва му цял крайник...
И все пак не, заклевам се в небето!
Това, че той отсъства тук, след време
ще се окаже не тъй лошо, както
във този миг изглежда. Нима бихме
постъпили разумно, ако всичко
заложехме върху единствен зар,
ако в едничка битка поверехме
на сляпата случайност всичко свое?
Не бихме, не! Това ни би довело
до дъното на нашите надежди,
изчерпало би всичките ни сили
до края им!

ДЪГЛАС

Така е, честна дума!
А, знаейки за бъдното наследство,
ще сме способни със замах да харчим,
разчитайки на него. Зад гърба си
ще имаме резервен бастион.

ХОТСПЪР

Укритие и сборно място, в случай
че дяволът и лошата съдба

навъсят се към крехкото ни дело.

УУСТЪР

Все пак желал бих брат ми да е тук.
Характерът на делото ни иска
сплотеност между нас. Онез, които
не знаят, че баща ти заболял е,
ще си рекат, че трезва предпазливост,
лоялност към престола и дори
враждебност към целта ни са го спрели
да дойде тук. И само помисли си
как тази мисъл може да превърне
във отлив прилива на тез, които
текат към нас, да хвърли сред войската
съмнения във нашите права,
защото знаете, че ний, които
нападаме, сме длъжни да се крием
от строгото съдийство на ума
и да затуляме грижливо всяка
най-малка бойница, през чийто процеп
преценката му може да ни стрелне.
Мнозина в тази липса на баща ти
ще видят колебание, каквото
до днес не са допускали у нас.

ХОТСПЪР

Пресилвате нещата! Аз пък виждам
в отсъствието на баща си нещо,
което ще изтъкне дързостта
на плана ни, ще го изпълни с блясък
по-жив от оня, който би ни дало
присъствието му. Защото всеки
ще си помисли: щом без него смеят
да тръгнат срещу краля, то със него
ще му катурнат трона като нищо! —
Наред е всичко! Ставите са здрави!

ДЪГЛАС

И то напълно! Думичката „страх“
не е известна в превод на шотландски!

Влиза Върнон.

ХОТСПЪР

Добре дошъл, мой родственико Върнон!

ВЪРНОН

Дано вестта ми е добре дошла!
Граф Уестморланд се приближава с мощна
войска от седем хиляди бойци.
Принц Джон е с него.

ХОТСПЪР

Нищо страшно. Друго?

ВЪРНОН

Узнах, че кралят възглавил е лично
добре въоръжена бойна сила
и с бързи преходи върви към нас.

ХОТСПЪР

Да заповяда! А къде е син му,
чевръстият в нозете Уелски принц,
известният на всички ветрогон,
със своите приятели, които
пред чаша вино кряскат на света:
„Пътувай си!“

ВЪРНОН

Във бляскави доспехи,
въоръжени всички, те препускат,
развели рошави пера от щраус,
по-весели и свежи от орли,

които са се къпали наскоро,
сияещи във сърмени одежди
като черковни образи, със дух
като природата през майски ден,
великолепни като юлско слънце,
като козлета жизнени и пълни
със жар на млади бикове. Сред тях
видях принц Хари, със подбрадник стегнат,
във броня и набедреници тежки,
да скача — ще речеш крилат Меркурий^[79]! —
в седлото със изящество на ангел,
слетял от облак, за да обуздае
горещ Пегас и очарова всички
със пример на ездаческо изкуство!

ХОТСПЪР

Достатъчно! Ти хвърляш ме във треска
по-лошо и от мартенското слънце^[80]
със тез хвалби! Да дойдат! Те пристигат
в украса като жертвени животни
и ний към огнеоката Белона,
сестрата Марсова^[81], ще ги изпратим
горещи още! До уши във кръв
ще тъне брат й! Где е моят кон,
като светкавица да литна с него
към този Уелски принц, за да се бием
в двубой без милост — Хари срещу Хари, —
додето за един часът удари!...
Да беше тук Глендауър!

ВЪРНОН

А за него
във Уустър^[82] чух, че щял да е готов
с войската си едва след две недели.

ДЪГЛАС

Таз вест е най-ужасната от всички!

УУСТЪР

Наистина от нея лъха мраз!

ХОТСПЪР

А колко хиляди повел е кралят?

ВЪРНОН

Най-малко трийсет!

ХОТСПЪР

Нека са четирсет!

И без баща ми, без Глендауър също,
ний войнство сме голямо и могъщо.

Не е далече праведният съд^[83] —
да мрем със смях, щом дойде ни часът!

ДЪГЛАС

Не ме е страх. Аз знам: не ще загина,
преди да е изтекла таз година!

Излизат.

[79] *Меркурий* (мит.) — римски бог на търговците и крадците, съответстващ на Хермес у гърците; вестител на боговете. Изобразяван с крилца на шлема и сандалите. ↑

[80] „... във треска... от мартенското слънце...“ — по Шекспирово време вярвали, че слънцето през март носи треска. ↑

[81] „... Белона, сестрата марсова...“ (мит.) — сестрата на Марс — Белона (от латинското *bellum* — война), била богиня на войната в римския пантеон. ↑

[82] *Уустър* — град в Западна Англия с известна катедрала. ↑

[83] „... праведният съд...“ — в деня, когато според християнската религия мъртвите ще излязат от гробовете си и ще се явят на съд пред Бога. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Път, близо до Ковънтри^[84].

Влизат Фалстаф и Бардолф.

ФАЛСТАФ

Бардолф, изтърчи напред до Ковънтри и ми напълни там една бутилка с херес. Отрядът ни ще премине край града, без да спира. До смрачаване трябва да сме в Сътон Колфилд.

БАРДОЛФ

А пари, капитане?

ФАЛСТАФ

От своите, от своите!

БАРДОЛФ

Една бутилка херес прави десет шилинга!

ФАЛСТАФ

Ако ги направи, вземи ги за труда си! Колкото направи, ако ще и двайсет да са, всичките са твои! Аз ще гарантирам, че не са фалшиви. Кажете на моя лейтенант Пето да ме чака на края на града!

БАРДОЛФ

Слушам, капитане!

Излиза.

ФАЛСТАФ

Маринована хамсия да съм, ако не ме е срам от войниците ми! Злоупотребих по възмутителен начин с кралския набор. В замяна на сто и петдесет войници набрах триста фунта в звонк и нещо отгоре.

Викам само заможни стопани, чифликчийски синове, годеници с насрочен сватбен ден, отбор изнежени пъзльовци, които се боят от барабанныя бой като от дявола и се стряскат при мускетен гръм повече от стреляни патици. Набирах само мамини синчета със сърчица колкото главичка на топлийка и всички до един се откупиха, тъй че сега отрядът ми е съставен от знаменосци, капралаи, лейтенанти и други офицери, по-дрипави от Лазара, както го представят по рисуваните гоблени, дето псетата на богатия му лижат струпеите; от сган, която, честно казано, никога не е служила: лакеи, прогонени за кражба, младши синове на младши братя^[85], избягали кръчмарски слуги, пропаднали ханджии — тлен и гнилоч, породена от дългия мир и спокойния живот; сто пъти по-дрипави от най-старото полково знаме. И с такава паплач запълних местата на онези, дето се бяха откупили, та сега, който ме види, ще помисли, че съм събрал сто и петдесет опърпани блудни синове, които допреди малко са пасли свине и са яли помия и жълъди^[86]. Един щурак ме срещна по пътя и ми каза, че съм бил обрал всички бесилки, за да свикам труповете им под знамената. Светът не е виждал подобни плашила. Няма да мина с тях през Ковънтри, и дума да не става! И ходят разкрачени, негодниците — навик от оковите, защото повечето от тях съм ги измъкнал от дранголника. В целия ми отряд да има, да няма една риза и половина, и то половината е от две кърпи за маса, зашита и метнати на плещите като глашатайска безръкавка, а пък цялата, което си е право, е задигната или от кръчмаря в Сент Олбанз, или от червенокосия ханджия в Ковънтри. Но няма значение — ризи ще си намират на всяко плетище.

Влизат Принц Хенри и Уестморланд.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Здравей, Джак — набит матрак! Как си, тройни юргане?

ФАЛСТАФ

Ха! Хал? Как си, луда главо? Какъв дявол търсиш в Уорикшир^[87]?... Драги графе, моля за извинение. Мислех, че ваша чест е вече в Шрузбъри.

УЕСТМОРЛАНД

Наистина, сър Джон, отдавна трябваше да съм там — впрочем и вие също, — но войската ми е вече в града. Кралят, бъдете сигурен, ни очаква. Ще трябва да пътуваме цяла нощ.

ФАЛСТАФ

Ха, за мен не се бойте — аз мога цяла нощ да не спя като котак за гърне сметана.

ПРИНЦ ХЕНРИ

И май я обичаш като него, както си заприличал на топка масло. Но я ми кажи, Джак, чии са тези юнаци зад тебе?

ФАЛСТАФ

Мои, Хал, мои!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Досега не съм виждал такава жалка сбирщина.

ФАЛСТАФ

Ами! Добри са си те за нанизване. Пушечно месо, Хал, пушечно месо! Ще запълнят ямата не по-зле от най-добрите. Смъртни хора, Хал, смъртни като всички други!

УЕСТМОРЛАНД

Да, сър Джон, но ми се виждат прекалено бедни и мършави. Приличат на просяци.

ФАЛСТАФ

Ей Богу, за беднотията им не зная откъде я имат, а пък за мършавостта, сигурен съм, че не са я взели от мене!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Не са, клетва давам, освен ако наричаш мършавост три пръста сало над ребрата. Хайде, побързай! Пърси вече ни чака на полето.

Излиза.

ФАЛСТАФ

Как, няма кралят е разположил вече войските си?

УЕСТМОРЛАНД

Да, сър Джон, и боя се, че ние се бавим тук твърде много.

Излиза.

ФАЛСТАФ

Пръв на гощавката е гостът гладник, а последен във битката — войникът умник!

Излиза.

[84] *Ковънтри* — град в графство Уорикшир, Централна Англия.

↑

[85] „... *младши синове на младши братя*“ — в Средновековието имотите на бащата се наследявали от най-големия син. ↑

[86] „... *блудни синове... яли помия и жълъди.*“ (библ.) — Блудният син от евангелската притча се хранел със свинете. ↑

[87] *Уорикшир* — графство в Централна Англия. Родна местност на Шекспир. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

В лагера на бунтовниците при Шрузбъри.

Влизат Хотспър, Уустър, Дъглас и Върнон.

ХОТСПЪР

Нападаме таз вечер!

УУСТЪР

Ще е грешка!

ДЪГЛАС

Врагът печели инак!

ВЪРНОН

Ни най-малко!

ХОТСПЪР

Как „ни най-малко“, като чака помощ!

ВЪРНОН

Ний — също!

ХОТСПЪР

Но той свойта ще дочака,
а ний — кой знае!

УУСТЪР

Племеннико мой,
послушай ни, не почвай тази вечер!

ВЪРНОН

Не бива, сър!

ДЪГЛАС

Не сте добър съветник —
страхът говори с вашите уста!

ВЪРНОН

Недейте ме обижда, храбри Дъглас!
Кълна се във живота си — и с него
готов съм да докажа своите думи —
щом трезвата ми чест поиска нещо,
страха аз питам колкото и вие,
и всеки друг шотландец! Кой се плаши,
ще видим утре!

ДЪГЛАС

Или тази вечер!

ВЪРНОН

Съгласен!

ХОТСПЪР

Тази вечер, казвам аз!

ВЪРНОН

Не, не, почакайте! Не бива тъй!
Учудва ме как опитни военни,
каквито сте и двамата, не виждат,
че толкоз доводи ни увещават
да не избързваме. Не е дошла
голяма част от конните отреди
на братовчед ми. Днес едва пристигна
очакваната конница на Уустър
и толкова е смазана от пътя,
че всеки конник в нея е загубил
три четвърти от туй, което е.

ХОТСПЪР

На краля конниците са такива:

отслабени от пътя и без дух.
А нашите са — повечето — бодри!

УУСТЪР

Противникът е числено по-силен.
За Бога, драги племеннико, нека
не почваме, преди да се сберем!

*Тръбен звук.
Влиза Блънт.*

БЛЪНТ

Дошъл със предложения от краля,
очаквам уважение и слух!

ХОТСПЪР

Добре дошъл, сър Уолтър Блънт! Да бяхте
на нашата страна — мнозина тук
обичат ви, но даже и на тях
са днес омразни вашите заслуги,
защото сте в такъв съдбовен час
със нашите врази, а не със нас!

БЛЪНТ

И Бог опазил ме от друго място,
додето вдигате бунтовни сили
против миропомазаната власт!...
Но към целта. Изпратен съм от краля
да чуя, недоволни от какво,
във лоното на гражданския мир
издувате омрази и метежи,
с които учите на кръвожадност
смирения народ. Ако престолът
е пренебрегнал вашите заслуги,
които са — известно е — големи,
той моли само своите недоволства

да му разкриете и незабавно
ще имате възмездие със лихва
и опрощение за вас и всички,
повели се по вашия съвет.

ХОТСПЪР

Добър е кралят и отлично схваща
в кой ден да обещава, в кой — да плаща:
баща ми, моят чичо и аз лично
му дадохме венеца, който носи.
Когато с има-няма двайсет души,
без ранг, без дом, злочест, извън закона,
от всекиго забравен клет изгнаник,
той върна се във Англия, баща ми
го срещна на брега с „добре дошъл!“
и щом го чу да се кълне пред Бога
с невинни сълзи и горещи думи,
че е дошъл единствено за герба
на Ланкастър и че желае само
да си измоли ленните земи
и склучи мир с тогавашния крал,
баща ми със доброто си сърце,
разчувстван, се закле да му помогне
и устоя на дадената клетва;
а щом видяха, че Нортъмбърланд
клони към него, лордове, барони —
големи, малки — втурнаха се всички
да го приветстват коленопреклонни
и гологлави. Чакаха го с трепет
по пътища, в села и градове,
тълпяха се пред порти и мостове,
посрещаха го с дарове и речи,
изпращаха му своите синове
да служат като пажове при него,
вървяха по петите му във златни,
шумящи множества. И както става,
величието щом се осъзнава,

прекрачи той над думата, която
бе дал, злочест просител, пред баща ми
на пясъчния Рейвънспъргски бряг
и хитро обеща да промени
законите, притиснали народа,
зарони сълзи над злочестините
на своята страна и с тази маска
на справедливец леко си спечели
сърцата на тълпите, към които
бе хвърлил своите въдици... А после
един след друг изпрати на дръвника
онез, които кралят бе оставил
да го заместват тук, докато сам
воюваше в Ирландско...

БЛЪНТ

Стига толкоз!

Не съм дошъл да слушам за това!

ХОТСПЪР

Тогаз към главното: след кратко време
той първо смъкна краля от престола,
а после го лиши и от живот,
и, стегнал в клуп от данъци страната,
като капак на всичко туй остави
граф Марч (чието място е на трона,
ако на мястото си беше всеки!)
да гасне, неоткупен, в уелски плен.
Обиди мен, когато побеждавах,
шпиони прати да ми слагат клопки,
прогони от съвета моя чичо,
във гняв от двора отстрани баща ми
и след безброй погазени обети
и сторени неправди ни принуди
спасение да търсим в таз война
и заедно с това да понадникнем
в правата му, които според нас са

премного косвени, за да са трайни.

БЛЪНТ

Така ли отговаряте на краля?

ХОТСПЪР

Не, не, сър Уолтър. Ще размислим още.
Върнете се при него. Нека някой
ни бъде даден във залог за туй, че
посланикът ни ще се върне читав
и утре сутрин ще ви пратим своите
условия по моя чичо. Сбогом!

БЛЪНТ

Дано приемете таз кралска милост!

ХОТСПЪР

Това не е изключено.

БЛЪНТ

Дай Боже!

Излизат.

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Йорк. В двореца на архиепископа.

Влизат Йоркският архиепископ и Сър Майкъл.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Сър Майкъл, отнесете туй писмо
с крилата бързина на лорд-маршала^[88],
а пък това — на братовчед ми Скруп.
По назначенията — всички други.
Да знаехте какво съдържат, щяхте
да бързате!

СЪР МАЙКЪЛ

Отгатвам го, милорд.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Възможно е. На утрешния ден,
приятелю, ще се реши съдбата
на десетина хиляди души.
По мои сведения кралят сбрал е
голяма бойна сила, за да срещне
при Шрузбъри войските на лорд Хари,
и страх ме е, че тъй като баща му
е бил възпрян от болест, а Глендауър,
един от мускулите на плана им,
не е дошъл с войските си, уплашен
от лоши предсказания, то Хари
ще бъде слаб да мери сили с краля.

СЪР МАЙКЪЛ

Напрасно се боите, ваша милост,
лорд Дъглас и лорд Мортимър са там.

АРХИЕПИСКОПЪТ

Не, Мортимър не е.

СЪР МАЙКЪЛ

Но Мордейк, Върнон
и Хари Пърси — са! И с тях са още
граф Уустър и едно чудесно войнство
от благородници и храбреци!

АРХИЕПИСКОПЪТ

Това е тъй. Но кралят е събрал
цвета на всички рицари в страната:
принц Хари Уелски, брат му Ланкастър,
лорд Уестморланд и войнствения Блънт,
и още ред съюзници — все хора
с прочути имена и боен опит!

СЪР МАЙКЪЛ

Ще срещнат равни!

АРХИЕПИСКОПЪТ

Вярвам го и аз,
но „малко страх принася много полза“.
Отново казвам: бързайте с писмата,
защото, ако Пърси падне, кралят,
дочул, че сме съмишленици с него,
преди войниците си да разпусне,
ще пожелае да ни посети,
така че е разумно да се готвим.
Отивам да напиша и на други.
Пътувайте! На добър път, сър Майкъл!

Излизат.

[88] „... лорд-маршала...“ — става дума за лорд Моубри, действащо лице във втората част на пиесата. ↑

ПЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Лагерът на краля край Шрузбъри.

Влизат Кралят, Принц Хенри, Принц Джон, Блът и Фалстаф.

КРАЛЯТ

Как кърваво над оня тъмен хълм
наднича слънцето. Денят бледнее,
изплашен от промяната в лика му.

ПРИНЦ ХЕНРИ

А във листата злият южен вятър^[89],
засвирил като негов глашатай,
тръби лош ден.

КРАЛЯТ

Да го тръби тогава
за оня, който бъде победен.
За победителите лошо няма!

Тръбен звук.

Влизат Уустър и Върнон.

Това сте вие, Уустър? Съжалявам,
че трябва да се срещаме със вас
при тези обстоятелства. Милорд,
измамили доверието кралско,
принудихте ни вий да съблечем
удобните си роби и пристегнем
старешка плът в неласкаво желязо.
Не е добре, милорд, не е добре!
Какво ще отговорите, да чуем?
Ще срежете ли възела на тази
война, ненавистна за всички нас,
та, върнал се във орбитата строга

на своя дълг, да заблестите пак
с предишната си равна светлина,
наместо като хвъркнал метеор
да станете знамение за гибел,
поличба зла за бъдещи вражди?

УУСТЪР

Изслушайте ме, Ваша кралска милост!
За мене ако питате, охотно
аз бих прекарал сетните си дни
в спокойствие и, Бог ми е свидетел,
тоз ден на разпра аз не съм го търсил!

КРАЛЯТ

Не сте? А откъде се е намерил?

ФАЛСТАФ

Бунтът е лежал на пътя му и той го е вдигнал.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Млък, гарго тлъста!

УУСТЪР

Вий сам, кралю, от мен и от рода ми
отвърнахте лъча на своята милост,
а трябва да ви спомня, че ви бяхме
най-близките привърженици нявга.
Заради вас аз счупих своя жезъл
по времето на Ричард, нощ и ден
летях, за да ви срещна и целуна
ръката ви, макар тогаз да бях
от вас, кралю, къде-къде по-тежък
по ранг и уважение в страната.
Аз, моят брат и неговият син
ви върнахме в родината и смело
поехме върху своите глави
възможните последици. Тогава

във Донкастър вий дадохте ни клетва,
че няма да посягате към трона
и че стремежите ви се изчерпват
със графство Ланкастър, по право ваше
след прясната тогава смърт на Гонт^[90].
Заклехме се да ви помогнем в туй,
но скоро върху вас така обилно,
така поройно щастиято рукна,
че всичко сякаш идеше със цел
да ви съдейства: нашата подкрепа,
злините на едно безвластно време,
легендата за мъките, които
уж бяхте изтърпели във чужбина,
и злите бури, задържали краля
тъй дълго във ирландския му поход,
че всички тук го сметнахме загинал.
А вий, добре подушили мига,
насочихте го тъй, че да ви бъде
предложено да вземете в ръце
юздите на държавата — ни помен
от дадения в Донкастър обет! —
и, хранени от нас, така със нас
постъпихте вий, както със врабците
постъпва непризнателното пиле
на кукувицата: нахален, лаком,
изпълнихте гнездото ни, тъй едър,
че даже обичта ни се боеше
да приближи до вас, за да не би
да глътнете и нея. И затуй
ний трябваше да хвъркнем бързокрили
далеч от взора ви и да потърсим
спасение във таз войска пред вас,
която срещу себе си вий сам
опълчихте със грубости, заплахи
и газене на всичко обещано
в началото на вашия възход.

КРАЛЯТ

Туй всичко сте го скланяли навред,
крещели по стъгди и пели в черкви,
за да скроите на метежа дреха,
приятна за окоето на тълпата
от недоволни зяпльовци, които
менят цвета си и потриват длани
при всякоя промяна, стига тя
да носи суматоха. Никой бунт
не е оставал без красиви шарки,
с които да покрие свойта същност,
и без менлива паплач, зажадняла
за бърканица, смут и безпорядък!

ПРИНЦ ХЕНРИ

И в двете ни войски за тази разпра
мнозина твърде скъпо ще платят,
до битка ако стигнем. Съобщете
на своя племенник, че Хенри Уелски
гласа си включва в хора от похвали
към Хенри Пърси. Бог ми е свидетел:
зачеркнем ли последното му дело,
не зная сред безстрашните, които
красят със свойте подвизи века ни,
да има рицар, по младежки огнен,
по-храбър и по-доблестен от него.
А колкото до мен, със срам признавам,
че бях ленивец и голям бегач
от школата на рицарството — нещо,
което, чух, и Пърси бил говорил, —
но въпреки това пред краля тук,
щастлив, че той се ползва със такива
огромни преимущества, предлагам:
наместо жертви да дадем безброй,
със него да се срещнем във двубой!

КРАЛЯТ

И ние, принце, ще се престрашим
да те рискуваме, макар причини
безчислени да имаме за отказ...
Не, Уустър! Ний обичаме горещо
народа си. Обичаме дори
и тез, които вашият роднина
е отклонил от правилния път,
и ако те приемат милостта ни,
и той, и те, и вий, да, всеки пак
ще бъде наш приятел, както ние
ще бъдем негов! Съобщете туй
на своя племенник и се върнете
със отговор: как смята да постъпи?
Все пак, ако упорства, нека знае,
че строгият урок е наш слуга,
очакващ само волята ни. Сбогом!
Не щем да отговаряте сега —
предлагаме добро и наш съвет е:
предложеното мъдро приемете!

Уустър и Върнон излизат.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Ще видите, че няма да приемат!
Хотспър и Дъглас двама ще излязат
против цял свят, въоръжен до зъби!

КРАЛЯТ

И затова: по частите си всички!
Откажат ли, ще им дадем урок
и правото е наше, вижда Бог!

Излизат всички освен Принц Хенри и Фалстаф.

ФАЛСТАФ

Слушай, Хал, в боя видиш ли ме на земята, няма да ти се сърдя, ако се разкрачиш над мен, за да ме опазиш. Нали сме приятели!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Такава приятелска услуга би могъл да ти направи само Родоският колос^[91]. Казвай си молитвите. Сбогом!

ФАЛСТАФ

Бих искал да е време за сън, Хал, и денят да е минал благополучно.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Всички дължим Богу по една смърт.

Излиза.

ФАЛСТАФ

Но аз имам още време до срока. Не ми се ще да му се издължавам преждевременно. Защо трябва да се натискам, щом той не ме вика?... Но както и да е! Честта ме кара... Добре, но както ме кара, ако вземе да ме закара, където не искам? Тогава? Може ли честта да ми сложи нов крак? Не. А нова ръка? Не. А да премахне болката от раната? Не. Значи не е добра в хирургията тази чест? Не е. Но какво е „чест“? Дума. И какво съдържа тази дума? Въздух. Голямо съдържание, няма що! И кой има чест? Който е умрял в сряда. Усеца ли я той? Не. Чува ли я? Не. Значи е неосезаема? Да, за умрелия. Но сигур остава да живее сред живите? Не. Защо? Защото клеветата я убива. Тогава не ми е дотрябвала. Честта е само един герб на гроба. И с това свършва моят закон Божи.

Излиза.

[89] „... злият южен вятър...“ — защото носел над острова мъгли и болести. ↑

[90] *Гонт* — Джон Гонт, дук Ланкастър — баща на краля. Действащо лице в „Ричард II“. ↑

[91] *Родоският колос* — едно от седемте чудеса на света: огромна бронзова статуя на Аполон, издигната през III в. пр.н.е. при входа на Родоското пристанище. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Лагерът на бунтовниците.

Влизат Уустър и Върнон.

УУСТЪР

Не, не, сър Ричард, казвам ви отново:
не бива моят племенник да знае,
че кралят ни предлага мир и милост!

ВЪРНОН

Не, трябва да го знае според мен.

УУСТЪР

Това ще значи край на всички нас.
Исключено е кралят да ни стане
приятел, както казва. Той до края
ще се бои от нас и ще накаже
за нови грешки стария ни грях.
Стооката му мнителност до гроба
ще ни следи, защото на изменник
се вярва толкоз, колкото се вярва
на питомна лисица, чийто нрав
остава си докрай със дива жилка.
И тъй, какъвто израз и да вземем —
печален или весел, — все превратно
ще бъде той тълкуван; и ще знаем,
че — както е с говедата в обора —
щом най ни гледат, най е близък ножът.
Грехът на моя племенник ще бъде
забравен може би: ще го опазят
и младостта, и буйната му кръв,
и прякорът му — Огнената шпора,
е действувал, без много да му мисли! —

но неговият грях ще се стовари
изцяло върху мене и баща му —
от нас е той възпитан и понеже
покварата си значи нам дължи,
ще трябва ние, изворът на всичко,
да заплатим за всичко. Затова
повтарям пак: ни думица пред Хари
за милостта, предложена от краля!

ВЪРНОН

Докладвайте му, както сам решите,
и думите ви аз ще потвърдя.
Той иде!

Влизат Хотспър и Дъглас.

ХОТСПЪР

Моят чичо се е върнал!
Пуснете Уестморланд да си върви!...
Какви са новините?

УУСТЪР

Крал Хенри предизвиква ни на бой!

ДЪГЛАС

Предайте му по Уестморланд да тръгва!

ХОТСПЪР

Разбира се! Кажете го на графа!

ДЪГЛАС

Със най-голяма радост, честно слово!

Излиза.

УУСТЪР

И не видях ни капка милост в краля!

ХОТСПЪР

Не сте я просили от него, вярвам!

УУСТЪР

Когато казвах му защо роптаем
и стигнах до лъжливата му клетва,
с лъжлива клетва пак отрече всичко,
нарече ни изменници и каза,
че щял да начертае тази титла
със огнен меч по нашите чела.

Влиза отново Дъглас.

ДЪГЛАС

Веднага на оръжие! На кон!
Заложникът ни Уестморланд отнесе
такова оскърбление към краля,
че той не може да избегне боя!

УУСТЪР (към Хотспър)

Пред него Хари Уелски ти отправи
покана да се срещнете в двубой.

ХОТСПЪР

Да беше предоставен спорът само
на мен и Мънмът^[92], та на никой друг
днес в битката дъхът да не пресекне!
И как ме предизвика? Горделиво?

ВЪРНОН

Кълна се, не! В живота си не помня
тъй скромно предизвикване на бой.
Брат брата си така приканва само
на мирно състезание. Той щедро

отдаде ви дължимото на рицар,
с език на принц изтъкна храбростта ви,
заслугите ви изброи подробно —
същински летописец! — и в прибавка
възнесе ви над своите похвали,
наричайки словата им оскъдни
за вашите достойнства. И — което
наистина прилягаше на принц —
към себе си отпрати румен укор
и порица ленивата си младост
така изящно, сякаш в също време
си бе възпитаник и възпитател.
Не каза друго. Ала аз ще кажа,
че ако злият мраз на този ден
не го попари, Англия ще има
най-светлата от своите надежди
във този юноша, така погрешно
осъждан за безпътство!

ХОТСПЪР

Братовчеде,
вий май сте влюбен в неговите буйства.
Не помня да е имало друг принц,
разхайтен като него. Но да бъде
какъвто ще, аз днеска в тез прегръдки
ще го притисна тъй, че да се сгърчи
от моята любезност! По конете!
Въоръжавай се! Войници, братя,
не чакайте да ви разпалва моят
неповратлив език — сами решете
какво ви повеляват чест и дълг!...

Влиза Първи пратеник.

ПЪРВИ ПРАТЕНИК

Милорд, писмо за вас!

ХОТСПЪР

Сега не мога!...

Приятели, животът ни е кратък,
ала, живян безславно, той би бил
премного дълъг, даже ако яхнал
стрелката на часовника, би свършвал
със свършека на час. Ако живеем,
живеем, за да мачкаме монарси;
ако ще мрем, то принцове ще мрат
с нас заедно! А съвестта решава,
че мечът чист е, щом целта е права!...

Влиза Втори пратеник.

ВТОРИ ПРАТЕНИК

Гответе се, милорд! Врагът настъпва!

ХОТСПЪР

Благодаря му, че ме спря навреме.
Не съм по речите. Ще кажа само:
сражавайте се мъжки! И с това
измъквам меча, който ще обагрят
с най-знатната противникова кръв!
Без страх след мене! „Пърси! Esperance!“
Да затръбят военните тръби
и нека при звука им се прегърнем,
защото някой тук за сетен път
притиска мъжка гръд до мъжка гръд!

Прегръщат се. Тръбен звук. Излизат.

[92] *Мънмът* — прозвище на принц Хенри, произлязло от името на графството — Мънмътшир, в Уелс — където той бил роден. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Бойното поле край Шрузбъри.

*Влиза Кралят със своята Войска. Шум на битка. Кралят и Войската излизат. Влизат — от
разни страни — Дъглас и Блънт, преоблечен като краля.*

БЛЪНТ

Кажи ми: кой си и защо във боя
ме търсиш неотклонно? Каква слава
би искал да спечелиш от смъртта ми?

ДЪГЛАС

Щом питаш, знай, че аз се казвам Дъглас
и търся те, защото чух да казват,
че ти си кралят!

БЛЪНТ

Истина си чул!

ДЪГЛАС

Лорд Стафорд малко скъпо заплати
за своята прилика със теб, крал Хенри —
тоз меч наместо теб погуби него.
Ако не искаш той и теб да свърши,
предай се в плен!

БЛЪНТ

Не съм роден за пленник.
На мене ти, шотландецо наперен,
със смърт ще заплатиш смъртта на Стафорд!

Сражават се. Дъглас убива Блънт. Влиза Хотспър.

ХОТСПЪР

О, Дъглас, ако тъй се бе сражавал
при Холмдон с нас, не щях да съм спечелвал
победа над шотландци!

ДЪГЛАС

Край! Надвихме!
Пред тебе, виж, лежи безжизнен кралят!

ХОТСПЪР

Къде?

ДЪГЛАС

Тук, ей го!

ХОТСПЪР

Кой, този? Не. Познавам го аз, Дъглас.
Храбрец той беше. Казваше се Блънт.
Доспехите му само са на краля.

ДЪГЛАС

Глупак — тоз прякор да лети с духа ти!
Ти скъпо купи тази чужда титла.
Защо ми каза, че си крал, бедняко!

ХОТСПЪР

Крал Хенри е облякъл не един
във своите доспехи.

ДЪГЛАС

А пък аз
докрай ще му нацепя гардероба!
Жив негов двойник няма да оставя,
но ще го стигна!

ХОТСПЪР

В битката! Кураж!
Така ако върви, денят е наш!

Излизат. Шум на битка.

Влиза Фалстаф.

ФАЛСТАФ

Макар в Лондон да съм се измъквал често, без да плащам сметката, страх ме е, че тука ще ми я видят. Тук рабоша го бележат направо на тиквата... Стой! Кой си ти? Ха, сър Уолтър Блънт! На ти чест! Тука вече няма суета!... Горещ съм като разтопено олово. И не по-лек, ей Богу! Да ме пази Бог далеч от оловото! Стига ми тежестта на собственото ми туловище. Закарах своите дриплъвци на такова място, че добре ги насолуха. От сто и петдесет да са оцелели най-много трима, а и те цял живот ще има да протягат ръка пред градските порти. Но кой иде насам?

Влиза Принц Хенри.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Какво се маеш? Дай ми своя меч!
Мнозина наши рицари лежат
неотмъстени и врагът надменно
ги тъпче със копита. Дай си меч!

ФАЛСТАФ

О, Хал, моля ти се, позволи ми да си взема дъх! Дори оня турчин, папа Григорий^[93], не е изтрепал толкова хора, колкото аз днес! И Пърси не е жив вече! Видях му аз сметката!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Той жив е и ще види твоята сметка,
ако те види тука. Дай си меч!

ФАЛСТАФ

Не, Хал! Бог вижда, щом Пърси е жив, няма да получиш мечата ми. Но вземи пистолета ми, ако искаш.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Да, дай ми го! Как? Още е в кобура?

ФАЛСТАФ

Пари, пари — затова! Но вземи го! Това вътре може да просне на земята цял полк!

Принцът измъква от кобура бутилка херес.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Намерил си кога да се шегуваш!

Хвърля бутилката по Фалстаф и излиза.

ФАЛСТАФ

Добре, ако е жив Пърси, ще получи, каквото си търси!... Ако ме намери, няма как. Но не ме ли намери, да ме накълца на кайма, ако му се изпреча нарочно! Не ми харесва тази озъбена чест на сър Уолтър. Предпочитам да живея и ако успея да отърва кожата — добре; а ако не, честта ще дойде над мене, без да съм я викал!

Излиза.

[93] *Папа Григорий* — става дума за папа Григорий VII. Фалстаф от ненавист към него смесва името му с това на турския султан. ↑

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Другаде на бойното поле.

Шум на битка. Схватки. Влизат Кралят, Принц Хенри, Принц Джон и Уестморланд.

КРАЛЯТ

Дръпни се, Хари, целият си в кръв!
И ти, Джон Ланкастър, върни се с него!

ПРИНЦ ДЖОН

Когато бъда цял във кръв и аз!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Вървете сред войската, господарю!
Войниците без вас ще паднат духом.

КРАЛЯТ

Веднага ще го сторя. Уестморланд,
върнете го в палатката му!

УЕСТМОРЛАНД

Хайде!

Елате с мен, милорд! Ще ви помогна.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Да ми помогнете? Как? Хенри Уелски
за дребна драскотина да напусне
поле като това, в което тънат
сред кърви толкоз предани бойци,
а мечът на метежа тържествува?

ПРИНЦ ДЖОН

Починахме си, графе Уестморланд.
Дългът ни вика. Да вървим, за Бога!

Излиза заедно с Уестморланд.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Измами ме ти, Ланкастър, ей Богу!
Не мислех, че си мъж с подобен дух.
До днеска те обичах като брат,
сега от дън душа те уважавам!

КРАЛЯТ

Видях го преди малко да оказва
на Пърси съпротива, честна дума,
учудваща за тъй невръстен рицар!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Момче, а дава дух на всички нас!

Излиза.

Влиза Дъглас.

ДЪГЛАС

Отново крал? Те никнат непрестанно,
като че ли сека глави на хидра^[94]!...
Пред теб е Дъглас, гибелен за всички,
облечени във тези цветове!
Ти кой си, подражание на крал?

КРАЛЯТ

Самият крал, дълбоко съжаляващ,
че ти, граф Дъглас, досега си срещал
все неговите сенки, а не него!
Аз имам двама сина — теб и Пърси
те дирят в боя под дърво и камък,
но тъй като, за щастие, те срещнах,
ще пробвам твоят рицарство. Брани се!

ДЪГЛАС

Страхувам се, че пак ще бъдеш призрак,
макар да чувствам: имаш нещо кралско...
Но който и да си, ти мой ще бъдеш
и туй ще го докаже!

Сражават се. Кралят е в опасност.

Влиза отново Принц Хенри.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Вдигни глава, шотландецо, че инак
не ще я вдигнеш вече! В таз десница
са мишците на Шърли, Стафорд, Блънт!
На бой те вика Хенри Уелски, който
не казва слово, без да го изпълни!

Сражават се. Дъглас избягва.

Какво ви е, кралю? Главата горе!
Сър Никлърс Гоузи вика за подкрепа.
И Клифтърн — също. Трябва да вървя!

КРАЛЯТ

Постой да си отдъхнеш, сине мой!
Ти върна блясъка на свойто име
и с помощта, която ми оказа,
доказа, че желаш да съм жив.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Клеветник бил е, който ви е шепнал,
че някога жадувал съм смъртта ви!
Да беше истина, не бих възпрял
десницата на Дъглас, чийто удар,
по-бърз и от най-бързите отрови,
спестил би на сина ви доста труд.

КРАЛЯТ

Да бързаме към другите тогаз!

Към Клифтън — ти, към Никлърс Гоузи — аз!

Излиза.

Влиза Хотспър.

ХОТСПЪР

Не се ли лъжа, че си Хари Мънмът?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Тъй питащ, сякаш нявга съм го крил!

ХОТСПЪР

Пък аз съм Хари Пърси!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Значи виждам
най-храбрив метежник с това име!
Пред теб стои наследникът на трона
и не мисли, че с него, Хари Пърси,
ти слава ще делиш и занапред!
Не могат две звезди да се въртят
в една и съща сфера^[95] и не може
една и съща Англия да носи
и двама ни!

ХОТСПЪР

И няма да ни носи!
Дошъл е краят на един от нас.
Защо не беше бойната ти слава
наравно с мойта!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Тя ще порасте,
като оголя шлема ти от лаври
и увенчая челото си с тях!

ХОТСПЪР

Не мога да понасям самохвалци!

Сражават се.

Влиза Фалстаф.

ФАЛСТАФ

Отлично, Хал! Дръж, Хал! Не, това не е детска игра, мога да те уверя!

Влиза отново Дъглас.

Той се сражава с Фалстаф, който пада на земята, привидно мъртъв. Дъглас излиза. Принцът наранява смъртно Хотспър.

ХОТСПЪР

О, Хари, ти пресече младостта ми!
От туй, че взе ми крехкия живот,
не страдам толкоз, колкото от туй,
че славните ми титли стават твои!
Да, твоят меч плътта ми не прободде,
тъй както ме пробожда тази мисъл!
Но мислите са роби на живота,
животът — шут на времето, и даже
то, времето, свидетел на света,
ще има край... Могъл бих да предсказвам^[96],
ала смъртта завързва с хладни пръсти
езика ми. О, Пърси, ти си вече
храна за...

Умира.

ПРИНЦ ХЕНРИ

За червеите, храбри Пърси! Сбогом!
Да спи във мир великият ти дух!
О, честолюбие, как много сви се

накриво изтъканият ти плат!
Когато дух живееше в туй тяло,
не го побираше и царство цяло —
сега са му достатъчни две крачки
презряна пръст. Но тази твърд, която
притискаш мъртъв ти, не носи жив
друг рицар, благороден като тебе!
Да чуваше хвалбите ми, не щях
да те обсипвам тъй обилно с тях,
но нека шарфът ми укрие твоя
посечен лик и аз от твое име
ще си изкажа топла благодарност
за тоя знак на дружба. Сбогом, Пърси!
Носи в небето светлата си слава,
а, премълчан в надгробния ти надпис,
позорът ти да спи в земята с теб!

Забелязва лежащия Фалстаф.

А, стари друже! Толкоз много плът
без капчица живот? Прощавай, Джак!
Бих повече щадил друг по-добър.
Да бях на твоите леки нрави в плен,
ти тежка загуба би бил за мен,
защото днес ще легнат в тази пръст
по-храбри много, ни един по-тлъст!
Спи в кръв до Пърси! Мъртвите са братя.
След час да те изкормят^[97] ще изпратя.

Излиза.

Фалстаф се надига.

ФАЛСТАФ

Да ме изкормят? Ако ти ме изкормиш днес, ще ти разреша да ме осолиш и да ме изядеш утре! Поврага, добре че прибягнах към преструвката, иначе този бесен шотландец щеше да си направи от търбуха ми мех за гайда! Преструвка ли? Какво говоря! Аз не съм се преструвал. Умрелият се преструва, защото наподобява човек, а пък не

е такъв, понеже няма живот в него; а когато човек се направи на умрял и благодарение на това остане жив, тогава неговото не е преструвка, а най-истинската и непристорена проява на живота. Най-доброто на храбростта е нейното благоразумие, и тъкмо това най-добро нейно качество ми спаси живота. По дявола, страх ме е от този барутен погреб, Пърси, макар да е мъртъв. Ами ако и той се е престорил? Какво ще стане, ако рече да стане? Кълна се, че ще се окаже по-живият от двама ни! Я да взема аз да го довърша, а после ще се закълна, че съм го убил сам. Така де, защо да не може да се надигне и той като мене? Само очевидец би могъл да ме уличи, а тук никой не ме вижда. Затова, драги, ето ти още една рана в бедрото (*Пробожда трупа*) и тръгвай с мене!

Вдига на гръб трупа на Хотспър.

Влизат Принц Хенри и Принц Джон.

ПРИНЦ ХЕНРИ

Върви с мен, Джон! Ти своя девствен меч
отлично днес обагри!

ПРИНЦ ДЖОН

Кой е този?

Не ми ли каза ти, че си видял
тоз шишко мъртъв?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Да, и беше мъртъв!

Лежеше тук, недишащ, в локва кръв...

Какво си, жив човек или измамна
забава на фантазията? Казвай!

Очите, без слуха, не ми достигат,
за да повярвам в теб. Не си ли призрак?

ФАЛСТАФ

Не, гарантирам ти! Никакъв призрак не съм! Ако не съм Джак
Фалстаф, да съм първи негодник! Ето ви го вашия Пърси! (*Хвърля на*

земята трупа.) Ако баща ти ме възнагради, както трябва — добре, ако не, следващия Пърси да си го убива сам! Разчитам да стана или граф, или дук, уверявам ви!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Как може, като аз убих го сам,
а теб видях умрял!

ФАЛСТАФ

Истина ли казваш? Боже, Боже, колко е лъжлив тоя свят! Признавам, че по едно време лежах на земята, останал без дъх. И той — също. Но после и двамата скочихме на крака и се сражавахме цял час по часовника на Шрузбъри. Ако ми повярват — добре, ако не — тези, които трябва да възнаграждават рицарската храброст, да му берат греха. Кълна се в живота си, че му нанесох тази рана в бедрото! Ако беше жив и рече да го отрече, Бога ми, бих го накарал да глътне парче от меча ми!

ПРИНЦ ДЖОН

Учудваща история все пак!

ПРИНЦ ХЕНРИ

И който я разказва, е чуждак...
Сега метни товара си на гръб
и го носи тържествено след нас!
Ако ти трябва някоя лъжа,
от мен я имаш, при това цветиста.

Тръбен звук.

Тръбят отбой! Победата е наша!
Ела да се качим на оня рид
и видим кой е жив и кой — убит!

Излиза заедно с Принц Джон.

ФАЛСТАФ

Ще ги последвам, както се вика, за своя пай. Който ме награди — Господ да го награди! Ако натежа в двора, ще олекна на тегло. Защото ще трябва да се покая, да зарежа хереса и да живея умерено, както всеки благородник... би трябвало да прави.

Излиза, отнасяйки трупа.

[94] *Хидра* (мит.) — многоглаво чудовище от древногръцките легенди, чиито глави — отсечени — израствали отново. ↑

[95] „... звезди... в една и съща сфера“ — според средновековната наука подвижните звезди били прикрепени към кристални сфери, които се въртели. Освен това звездите имали сила да влияят върху хората. ↑

[96] „Могъл бих да предсказвам...“ — вярвало се, че умиращите добиват пророчески дар. ↑

[97] „... да те изкормят...“ — изглежда така постъпвали в онези времена, за да запазят за по-дълго труповете на убитите в боя. ↑

ПЕТА СЦЕНА

Другаде на бойното поле.

Тръбен звук. Влизат Кралят, Принц Хенри, Принц Джон, Уестморланд и — водени от Стражи — Уустър и Върнон.

КРАЛЯТ

Така е бил наказван всеки бунт.
Предложихме ли ний, коварни Уустър,
на всички вас приятелство и милост?
Защо, словата ни изопачил,
измами своя племенник? Сега
лорд Блънт и трима рицари, и много
незнатни люде щяха да са живи,
да бе изпълнил ти по християнски
дълга си на посредник между нас.

УУСТЪР

За да опазя себе си, го сторих,
но сбърках и прегръщам примирен
съдбата, неминуема за мен.

КРАЛЯТ

За Уустър и за Върнон смърт веднага,
за другите по-късно ще решим.

Уустър и Върнон излизат, водени от Стражите.

Сражението как е?

ПРИНЦ ХЕНРИ

Когато благородният граф Дъглас
видя, че е напуснат от съдбата,
че доблестният Пърси е загинал,
че всичките му хора са във ужас,
побягна с тях и той, но се подхлъзна

и тъй контузи, че попадна в плен.
Оставил съм го в своята палатка.
Аз моля Ваша милост да отстъпи
на мен тоз пленник.

КРАЛЯТ

Най-охотно, сине!

ПРИНЦ ХЕНРИ

Тогаз, Джон Ланкастър, ще бъдеш ти
носителят на рицарската щедрост:
върви при графа Дъглас и, без откуп,
веднага дай му пълна свобода!
Със своите подвизи доказа той,
че даже и под ризница на враг,
което храброст е, е храброст пак!

ПРИНЦ ДЖОН

Ще отнеса веднага тази вест,
за графа — радост, а за мене — чест.

КРАЛЯТ

Тогаз остава туй: да разделим
войските си. Вий, Уестморланд и Джон,
без бавене поемате към Йорк,
където — чуваме — Нортъмбърланд
и Божият служител Ричард Скруп
усилено подтягали войски.
Ний с тебе, Хари, тръгваме към Уелс,
за да сразим Глендауър и граф Марч.
Едничък още удар като тоз
и бунтът им съвсем ще свеси нос,
а делото ни, почнало добре,
не бива недовършено да спре!

Излизат.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.